

(ד) (ה) נשבע היסת ונפטר במיגו כו'. שם נחשבת מיימוני כחג (המובאת בציונים אות ל"א) כתב עוד טעם אחר ו"ל, ועוד, דלא גרע הערב משליח שעשאו נעדים, עכ"ל. ועיין *צער שושן [קש"כ] שחמה על מור"ם שכתב כן, וכתב שאין נראה לו להורות כן, דהמלוה יכול לומר אין הערב בעל דברים ידיו עד שאלהנעט, ולא היה לך ליתן מעותי להערב, ואם נתת לערב לך ויחזירם לך כו', ע"ש. נראה מדבריו שסבר שהן הן דברי מור"ם שכתב כן מדעתו, וזה אינו, אלא העמיק כן מתשובת מיימוני וכמ"ש בד"מ (המובאת בציונים שם), ולא הזכיר שם מאן דפליג אהא. וגם מילתא נעטמא כתב. וגם לענין שאל ושאר שומרים מנינו בכל מקום דאם מסרו למי שהימניה הרי הוא כמנוה. הלכך נראה דאין לדחות דבריהם בנכרם בעלמא, ודוק:

(ד) (ה) נשבע היסת ונפטר במיגו כו'. שם נחשבת מיימוני (המובאת בציונים אות ל"א) כתב עוד טעם אחר ו"ל, ועוד, דלא גרע הערב משליח שעשאו נעדים, עכ"ל. ועיין *צער שושן [קש"כ] שחמה על מור"ם שכתב כן, וכתב שאין נראה לו להורות כן, דהמלוה יכול לומר אין הערב בעל דברים ידיו עד שאלהנעט, ולא היה לך ליתן מעותי להערב, ואם נתת לערב לך ויחזירם לך כו', ע"ש. נראה מדבריו שסבר שהן הן דברי מור"ם שכתב כן מדעתו, וזה אינו, אלא העמיק כן מתשובת מיימוני וכמ"ש בד"מ (המובאת בציונים שם), ולא הזכיר שם מאן דפליג אהא. וגם מילתא נעטמא כתב. וגם לענין שאל ושאר שומרים מנינו בכל מקום דאם מסרו למי שהימניה הרי הוא כמנוה. הלכך נראה דאין לדחות דבריהם בנכרם בעלמא, ודוק:

ציונים ומקורות (ל) כתובות מיימוני סוף פסק משפטים סי' ג', ד"מ ט"ו.

ערך לחם

נפטר ממנו, באופן שהודאת הלוה בחוב שלא נפרע מחייבת את הערב אע"פ שהיא מלוה צ"פ, דהוי כמודה שהוא חייב ואינו יודע שפרע. ומ"מ אם הערב הושרדו שפרע יכול לגלגל עליו כן כשישביעוהו שאין לו ממה לפרוע

מורי והב

אפילו לדעת הרמ"א דפסק שם כמהר"ם, (ו) ע"כ צ"ל, (ד) שם לא נפטר אלא מכח שאשת המלוה היא בת דעת וגם שאר ממונו בידה, וכ"כ שם סמ"ע [סק"ב], כי היכי דלא תיקשי מסימן ש"מ [סעיף ח'] כמו שכתבתי שם, וזה ודאי אינו גבי ערב, שהרי אין שאר ממונו המלוה בידו. ואף שבממון זה לקחו לערב, מ"מ לא האמין הכל להערב, אלא טובים השנים מן האחד, על כן לא יצא הלוה מחיוב המלוה עד שיחזירונו לידו. ורבי מרדכי יפה בעיר שושן חולק מסבאר דנפשיה על פסק זה, כמ"ש הסמ"ע [סק"ה], והסמ"ע נחלק עליו. ולי נראה שיפה כיון רמ"י, שאף שלא ייחד מוצא הדבר ממי יצאו הדברים, אילו דקדק אחרי זה היה לו להסתייע מדברי הרא"ש שזכרתי. וכן עיקר דכאן כו"ע מודים:

ביאור הגר"א

ע"כ סעיף (ל) חולקים ע"ו, כ"ש כאן. ואף לנכרם שם שנאספה פטור, דכידו דמיא, משא"כ כאן. ומ"ש ועוד דלא גרע כו', קשה להלומה. ועיין לעיל סימן קכ"א סעיף ב' ואפילו נמנעא כו' * או אפילו לא כו' משמע נהיה דלא נפטר מחלוצים אף דהימניה ועיין ט"ו וש"ך [סק"ל]: מב. ואם המלוה כו'. כמו נשלים נעדים נסימן קכ"א סעיף ה', ונמלוה על פה מייר, כמ"ש צמיון דיכול לומר פרעמי:

פתי תשובה

ע"י ערב וכשהגיע הזמן עמד המלוה עם הלוה והערב בדיון, והורה הלוה שלא פרע ונתחייב בדיון לשלם, ומחמת שטען שאין לו נתחייב הערב לשלם, ואחר זמן מה תבע המלוה את הערב, וטען הערב שמא פרע לך הלוה אח"כ, והלוה אינו כאן, איך דינו אם חייב הערב לשלם או לא. והביא שם דברי הב"ח הנ"ל שכתב טעמא דאין נפרעין מן הערב אלא בראיה משום דהוי כאומר אני יודע אם אני חייב לך. ותמה עליו, תדא, ד"ל כיון שנתערב הרי חייב הערבות ודאי, וספק שמא פרע הלוה ונפטר מהערבות, א"כ הו"ל כאינו יודע אם פרעתיך. ועוד, אמאי לא כתב טעמא אחרת, דאף אי דמי לאומר אני יודע אם פרעתיך מ"מ פטור הערב, משום כיון דהלוה יכול לומר פרעתי ממילא פטור הערב, דאין הערב חייב משום כיון דהלוה יכול לשלם כה"ג ליכא למיפטר, מהאי טעמא, לפי דהא דהערב פטור היכא שהלוה פטור, אפילו אם הערב חייב ודאי כמו הערב לשני יוסף כן שמועון, הוא מטעם שאינו יכול לגבות מהערב אא"כ חובע הלוה תחילה, אבל בקבלן דיכול לחובעו תחילה אע"פ שלא תבע את הלוה, וכיון שהקבלן אינו יודע אם פרע הלוה הוי כאומר אני יודע אם פרעתיך דחייב, כ"כ בתשובה שאח"ז, ועיין לקמן סעיף ט"ו [סק"ב] בד"ה [לקבלן] להתנות. וטעם זה מבואר להדיא במרדכי פרק גט פשוט [ב"ב סי' תרי"ב] בשם מהר"ם כו' [ועיין ביאור הגר"א ד"ל סי' ט"ל שכתב ג"כ טעם זה]. ויש נ"מ גדולה לרינא, דלפי טעם הב"ח אם יתפוס המלוה משל ערב שלא בעדים יכול לתפוס [ועיין באר היטב לעיל סימן ע"ה סי' י"ט], אבל לטעם הגר"א אע"פ שהמלוה תפס משל ערב שלא בעדים, אינו יכול לתפוס כיון שאינו יכול לגבות מהלוה, דגבי הלוה אין לו מיגו לכן גם הערב אינו חייב כו', והאר"י בזה. ומסיק בגידון השאלה, בודאי חייב הערב לשלם, לא מיבעיא לטעם הב"ח בכה"ג לא שייך למיפטר, דכיון שעמד הערב בב"ד ונתחייב לשלם א"כ הוי ודאי כמו אני יודע אם פרעתיך, אלא אפילו לטעם הגר"א נמי חייב, דהא דפטור הערב משום שמא פרע הלוה, היינו כיון שאינו יכול לגבות מהערב עד שישביע את הלוה תחילה, וכיון שהלוה פטור הערב נמי פטור, משא"כ בגידון דיון שכבר תבע את הלוה ונתחייב לשלם, ומחמת שלא היה לו לשלם נתחייב הערב, וא"כ לתבעו את הלוה עוד, א"כ אינו יכול הערב לומר (שלא) פרע לך הלוה אח"כ, דהוי כאומר אני יודע אם פרעתיך דחייב לכו"ע, ע"ש: . ונפטר במיגו. עיין באר היטב [סק"ה] עד והש"ך כתב דפיה השני כו', גם מהרש"ל חולק כו'. ועיין בתשובת רשב הכהן סי' ט"ז מ"ש בזה, ומסיק בזה, לכן לפע"ד קשה להדבר להוציא ממונו מיד המוחזק, אך זהו דוקא אם הערב קיבל אחריות אונסים כמו הלוה, ואז כיון שהערב חייב, שפיר דנפטר הלוה כמו אם מסרו ליר מי שרגיל להפקיד אצלו, דאי לא הכי אם הערב אינו אלא שומר חנם או שומר שכר ונאנסה בידו דפטור הערב, איך יפטר הלוה כו', ע"ש. ועיין בתומים [סק"ב] ובנתיבות המשפט [משנה"א ס"א] שכתבו דבקבלו כו"ע מודו כו', ע"ש:

שם. שהורה כו'. כן נראה מדברי הרמב"ם ד"ל [פכ"ו ופח"ה ח"ה] שכתב דדוקא כשהלוה במדינת דים אומר לו הערב הבא ראיה כו', משמע שאם הוא כאן אינו יכול לומר לו, שאם הוא מודה הרי הוא חייב, ואם מונו שפרע הרי

סעיף י"ב. טען הלוה כו'. מריה דהאי דינא הוא מהר"ם בחשובת המיימוני (המובאת בציונים אות ל"א), והוא אזיל לשיטתיה שפסק גם בלוה שנתן דמי הלוה לאשת המלוה דפטור, שהעתיקו רמ"א בסוף סימן ק"כ. ואע"פ שכתובה בסוף תשובת הרשב"א [ח"א סי' אלף צ"ו], מ"מ של מהר"ם היא, כנראה למעיין שם בסידור התשובות שהעתיק התלמיד תשובת מהר"ם בסוף. וכן הוא בהדיא בתשובת מיימוני, מתחילה כתב הדין דמתוריד לאשת המלוה, ואח"כ כתב שם והוא הדין והוא הטעם ללוה שנתן דמי הפרעון לערב וכו'. וא"כ לפי מה שכתבתי שם בסימן ק"כ* בשם רש"ל [ישי"ש ב"ק פ"ט סי' ל"ט] דלא קי"ל דפטור הלוה, אלא כהרא"ש [בתשובות מכת"י סי' ל"ט] החולק בסימן ע"ב [סעיף ל"א], פשיטא שגם כתובה זו אין לפסוק. אלא

כפירושו אינו, אר"י סי' פ"ו סימן ש"ח סעיף ח'

מא. טען הלוה כו' דהא כו'. נאומה תשובה (המובאת בציונים אות ל"א) כתב שם הדין הנ"ל סוף סימן ק"כ בהג"ה, אם פרע לשלם כו', וכתב בהג"ה שם, והוא הדין והוא הראיה להדין שכתב דהא הימניה טפי מדדיה, ודמיא להנאו גימא נכ"מ [ל"א ח'], ועוד דלא גרע משליח שעשאו נעדים. ולפי מה שכתבתי שם [סק"ד] דהרשב"א [ח"ב סי' רס"ב] והר"ם [בתשובה מכ"י סי' ל"ט] נפסקין

באר היטב

לא. במיגו. כתב הסמ"ע [סק"ה], דנחשבת מיימוני בלא עוד טעם אחר, וסוף, דלא גרע הערב משליח שעשאו נעדים. ועיין צער שושן שחמה על הרמ"א, וכתב שאין נ"ל להורות כן, דהמלוה יכול לומר אין הערב בעל דברים ידיו עד שאלהנעט, ולא היה לך ליתן מעותי להערב, ואם נתת לך ויחזירם לך כו', נראה שסבר שהן דברי הרמ"א עצמו, וזה אינו, אלא העמיק כן מתשובת מיימוני. והוא מילתא נעטמא. וגם לענין שאל ושאר שומרים מנינו בכל מקום דאם מסרו למי שהימניה הרי הוא כמנוה. הלכך נראה דאין לדחות דבריהם בנכרם בעלמא, ודוק:

א"כ הלוה חייב, וכדאיתא בש"ס דבכורות דף מ"ח [ע"א] ובשו"ע לעיל סוף סימן מ"ט כו'. [ומ"מ בקבלן כה"ג ליכא למיפטר, מהאי טעמא, לפי דהא דהערב פטור היכא שהלוה פטור, אפילו אם הערב חייב ודאי כמו הערב לשני יוסף כן שמועון, הוא מטעם שאינו יכול לגבות מהערב אא"כ חובע הלוה תחילה, אבל בקבלן דיכול לחובעו תחילה אע"פ שלא תבע את הלוה, וכיון שהקבלן אינו יודע אם פרע הלוה הוי כאומר אני יודע אם פרעתיך דחייב, כ"כ בתשובה שאח"ז, ועיין לקמן סעיף ט"ו [סק"ב] בד"ה [לקבלן] להתנות. וטעם זה מבואר להדיא במרדכי פרק גט פשוט [ב"ב סי' תרי"ב] בשם מהר"ם כו' [ועיין ביאור הגר"א ד"ל סי' ט"ל שכתב ג"כ טעם זה]. ויש נ"מ גדולה לרינא, דלפי טעם הב"ח אם יתפוס המלוה משל ערב שלא בעדים יכול לתפוס [ועיין באר היטב לעיל סימן ע"ה סי' י"ט], אבל לטעם הגר"א אע"פ שהמלוה תפס משל ערב שלא בעדים, אינו יכול לתפוס כיון שאינו יכול לגבות מהלוה, דגבי הלוה אין לו מיגו לכן גם הערב אינו חייב כו', והאר"י בזה. ומסיק בגידון השאלה, בודאי חייב הערב לשלם, לא מיבעיא לטעם הב"ח בכה"ג לא שייך למיפטר, דכיון שעמד הערב בב"ד ונתחייב לשלם א"כ הוי ודאי כמו אני יודע אם פרעתיך, אלא אפילו לטעם הגר"א נמי חייב, דהא דפטור הערב משום שמא פרע הלוה, היינו כיון שאינו יכול לגבות מהערב עד שישביע את הלוה תחילה, וכיון שהלוה פטור הערב נמי פטור, משא"כ בגידון דיון שכבר תבע את הלוה ונתחייב לשלם, ומחמת שלא היה לו לשלם נתחייב הערב, וא"כ לתבעו את הלוה עוד, א"כ אינו יכול הערב לומר (שלא) פרע לך הלוה אח"כ, דהוי כאומר אני יודע אם פרעתיך דחייב לכו"ע, ע"ש: . ונפטר במיגו. עיין באר היטב [סק"ה] עד והש"ך כתב דפיה השני כו', גם מהרש"ל חולק כו'. ועיין בתשובת רשב הכהן סי' ט"ז מ"ש בזה, ומסיק בזה, לכן לפע"ד קשה להדבר להוציא ממונו מיד המוחזק, אך זהו דוקא אם הערב קיבל אחריות אונסים כמו הלוה, ואז כיון שהערב חייב, שפיר דנפטר הלוה כמו אם מסרו ליר מי שרגיל להפקיד אצלו, דאי לא הכי אם הערב אינו אלא שומר חנם או שומר שכר ונאנסה בידו דפטור הערב, איך יפטר הלוה כו', ע"ש. ועיין בתומים [סק"ב] ובנתיבות המשפט [משנה"א ס"א] שכתבו דבקבלו כו"ע מודו כו', ע"ש:

בכתיב השורש
נרשם כמקור
השורש, וכי
בבא"ה
ובחזק"ס

סעיף י"ד (כס"א) (א) יכול לפרוע מהערב תחילה ב' ויכול לתבוע ב' * ודלא כמ"ש בתשובת רשד"ס [חרי"ט] ס' ל"ט ע"ש, [קש"י] דליתא: **סעיף ט"ו (ד)** (ב) ואין הלוה נאמן לומר ב' והרב המגיד כתב [פכ"ו ממלוה ה"ה] שאפילו מן הקבלן אין נפרעין אלא בראיה ברורה, אלא"כ נשא ונתן ביד. וכן כתב בתשובת ר"א ק' חיים ריש ס' כ"א, וכ"כ בספר המרומות שער ל"ה [ח"א סמ"ד ח"ל], ובאמת נרוד דקבלן לעולם לא משתעבד אלא כמה שהלוה משתעבד, ואם הלוה טוען פרעתי משתעב הלוה ומפטור הקבלן ב', והביא שם גם תשובת הראב"ד ק', ע"ש. ועיין מה שכתבתי לעיל סימן פ"ג סעיף ג' [סק"ה] דמשמע ג"כ הכי. וכן משמע מדברי העור והמסבד לקמן ריש סימן ק"ל וכמו שכתבתי שם [סק"ג], וגם בעל העיטור [סוף אות ע' ערב] דף ס"א ע"ד הביא דעות נזה ולא הכריע. לכן לפע"ד אין להוציא ממון מיד הקבלן. שוב ראיתי בב"מ [סעיף ט"ו] שכתב דלא כהרב המגיד ב', ואילו היה רואה כל הן פוסקים לא היה כח ב'.

יג אין כל אלו הדברים אמורים אלא בשלא התנה המלוה עם הערב אבל אם התנה עמו שיהא נאמן לומר שלא פרעו הכל לפי תנאו. **יד** [התנה המלוה עם הערב ממי שארצה אפרע יכול ליפרע מהערב תחלה אפילו אם יש נכסים ללוה] ויש חולקים בזה. פומודים שאם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע (תחלה) יא"יכול לתבוע מהערב תחלה אפילו אם יש נכסים ללוה.

טו קבלן לעולם יפרע ממנו תחלה אם ירצה אפילו יש נכסים ללוה * [ולא"כ אלא אם כן הלוה רוצה לפרעו.] ואין הלוה נאמן לומר פרעתי * [דהוה ליה לקבלן

סעיף ט"ו (ד) (א) אין אלא אם כן הלוה רוצה לפרעו, פירוש, ולא אף אם יש ללוה זכויות ורואה לפרעו להמלוה ממנו, והמלוה רואה לנכות מזכויות דהקבלן, יכול לדחותו אלא זכויות דהלוה, וכן הוא ברש"א שם בתשובתו [ח"א] סוף ס' תתנ"ב בהדיא, ע"ש [קש"י]. ועיין בהגד"מ שם [הנהגות ד"ס אות יב]: (א) אין הלוה ליה לקבלן דהתנות. ולפי מלי דכתבו הטור והמחבר דריש סימן ק"ל ז"ל, וטוען הלוה שכבר פרעו אינו חייב לערע כלום, נריך לומר דהכי נמי קאמר הכא, דהקבלן היה לו להמנות ומללא התנה אפסיד אנפשיה, דנריך הוא לשלם להמלוה דאין הלוה נאמן לומר שפרע למלוה, והלוה אינו נריך לשלם לו דנאמן לומר נגדו שפרעו, כמ"ש בסימן ק"ל [סעיף א'] *. ועיין מה שכתבתי לפני זה בסעיף ח' בהג"ה [סק"ג]:

צינים ומקורות (ג) טור סעיף י"ו) י"ז כס' ר"י ה"י ב"ב קע"ג ע"ב. (ג) שם בעור כס' ר"ת ב"ב קע"ג ע"ב תד"ה חסורי והל"ש שם פ"י ס' פ'. (ד) נמוקי יוסף סוף ד"ב פ"א ע"א מרפי הר"ף ונרש"א ריש פסק הניחין גיטין מ"ט ע"ב ד"ה הניחא ד"מ כ'. (ה) מרדכי סוף פרק נט פסוק ב"ב ס' תרנ"ב. ד"מ (כ"א) ב"ב.

ערך לחם

שארצה אפרע. תחילה. סעיף ט"ו בסופו. אם ביד הקבלן בינונית וזכויות וביד הלוה זכויות לבד, הרי זה גובה מהקבלן וזכויות כמו מה שהיה יכול לנכות מהלוה, ודוקא כשאין הלוה רוצה לפרעו. (ב"י מחודש פ"ז בשם הרב המגיד פכ"ו ממלוה ה"ה).

באר הנוהל

סעיף י"ג ל' טור סעיף י"ו (ט"ז) (א) יכול בעל המרומות שער ל"ה [ח"א סמ"ד] **סעיף י"ד מ' שם** [בסור] **סעיף י"ז כס' ר"י ה"י ב"ב קע"ג ע"ב** [ב"ב קע"ג ע"ב] כ"כ בעל המרומות בשמו בשער ל"ה [ח"א ס"ב] וכתב [שם סכ"ח] שכן נוטה דעת [הרמב"ן] [הרמב"ם] ז"ל. ג' שם [בסור] כס' ר"ת כסוף בתרא דף קע"ג ע"ב [תוד"ה חסורי] וש"כ"כ אביו הרא"ש שם בסקקיו [פ"י ס' ח']. ס. שם [בסור] וס' כנעל המרומות [סוף סכ"ח], וכן הוא בטעם הרמב"ם שלפניו שם בפכ"ה [ממלוה] דין ד', וכן הוא גירסת הרב המגיד כמ"ש [ה"א] [סעיף י"ז], וכתב הרב המגיד עוד, שזה דעת הרמב"ן [ב"ב ע"ב] דלא לעולם אם יש נכסים ללוה ה"ז לא יפרע ממנו תחלה דפטומי מילי בעלמא יניחו. **סעיף ט"ו ע' משנה**, כאוקומתא דגמרא שם [קע"ג ע"ב] דמוקי לה בחסורי מיסכרא והכי קמני. ואיפסקא שם ריש דף קע"ד הלכתא כח"ק. ע'. כ"כ הרש"א בר"פ הניחין [גיטין ד"ס ע"ב] כס' הרמב"ן [שם] שאינו רשאי לחזור על הקבלן כל זמן שהלוה רוצה לפרעו * [אלא"כ נשא הקבלן ונתן ביד, מחודש סעיף י"ד, וכ"כ הרב המגיד בשמו שם פכ"ו [ממלוה] דין ג'.

באר היטב

סעיף י"ד לב. יכול לתבוע. ודלא כמ"ש בתשובת רשד"ס [חרי"ט] ס' ל"ט ע"ש, דליתא. ש"ך [סק"א]: **סעיף ט"ו ל' רוצה.** פירש הסמ"ע [סק"ז], דלא אף אם יש ללוה זכויות ולהקבלן זכויות, יכול לדחותו אלא זכויות דלוה, וכן הוא בתשובת הרש"א בהדיא, עכ"ל:

יש דמ"ש בשו"ע לדעה ראשונה שיכול ליפרע מהערב תחילה אפילו אם יש נכסים ללוה, היינו בקרקעות דוקא, עכ"ד. וע"ש עוד שכתב, כמדומה לי דסוגיא דעלמא לפסוק הלכה למעשה כדעה הראשונה שהובאה בשו"ע של הגאון בעה"מ ישמח ישראל [חקי פשט אות ע' ערב] שלא העתיק רק הדעה הראשונה, אם לא במקום שיש מנהג קבוע לפסוק כיש חולקים דצריך לכתוב תיבת תחילה, וכן שמעתי שנתסד המנהג מחדש בק"ק פוזנ, אבל במקום שאין מנהג קבוע, סוגיא דעלמא לפסוק כדעה ראשונה הנ"ל, ע"ש, ועיין בנתיבות המשפט [משה"א סק"י] מזה: **סעיף ט"ו יב. לקבלן להתנות.** עיין באר היטב [סק"ד] עד והש"ך כתב דבספר התרומות איתא ב' ואם הלוה טוען פרעתי ב', הנה מלשוננו משמע דהש"ך

פתחי תשובה

סעיף י"ד יא. ויש חולקים בזה. עיין בתשובת רשמי שאלה ס' נ"א שכתב דבסור [סעיף ט"ו] מבואר דאפילו לדעת ה"ש חולקים שהוא ר"ת ס"פ ג"פ [ב"ב קע"ג ע"ב ד"ה חסורי], היינו דוקא ביש לו ללוה נכסים קרקעות, אבל אם אין ללוה קרקע ידועה, אז יתבע את הערב ואינו צריך לחזור אחר הלוה אם יתן מטלטלים, דלהכי מהני מה שכתבתי ממי שארצה אפרע דמספיקא לא מטרחינן ליה לילך אחר הלוה. ולפ"ז צ"ל, דמ"ש בשו"ע לדעה ראשונה שיכול ליפרע מהערב תחילה אפילו אם יש נכסים ללוה, היינו קרקעות, ועל זה כתב ויש חולקים בזה, היינו בקרקעות דוקא, עכ"ד. וע"ש עוד שכתב, כמדומה לי דסוגיא דעלמא לפסוק הלכה למעשה כדעה הראשונה שהובאה בשו"ע של הגאון בעה"מ ישמח ישראל [חקי פשט אות ע' ערב] שלא העתיק רק הדעה הראשונה, אם לא במקום שיש מנהג קבוע לפסוק כיש חולקים דצריך לכתוב תיבת תחילה, וכן שמעתי שנתסד המנהג מחדש בק"ק פוזנ, אבל במקום שאין מנהג קבוע, סוגיא דעלמא לפסוק כדעה ראשונה הנ"ל, ע"ש, ועיין בנתיבות המשפט [משה"א סק"י] מזה: **סעיף ט"ו יב. לקבלן להתנות.** עיין באר היטב [סק"ד] עד והש"ך כתב דבספר התרומות איתא ב' ואם הלוה טוען פרעתי ב', הנה מלשוננו משמע דהש"ך

אמרי ברוך

סמ"ע ס"ק ל"ו. ואם אף אם יש ללוה זכויות ב', כ"כ, יעוין במגד משנה (פ"ו) [מכ"י] מהלכות מלוה [ה"ה] שכתב, דאם יש ללוה זכויות ולקבלן זכויות, אינו יכול לנכות מהקבלן ממלוה כיון דאין ללוה רק זכויות [אין נפרע מהקבלן אלא מן הזכויות], כ"כ במשנה למתן שם, וכ"כ חו"מ [מ"ו] [ד"ה קבלן, ע"ש]: ש"ך סק"ב. מנחם מיד הקבלן. כ"כ, כתב הרי"ק ש' סימן קצ"ו ח"ל, ראובן ושמעון שחפ"ט שקט מלי כסף בשותפות, ואמר יחסי עטן לראובן שפרע הכסף, ושמעון אינו יודע מפרעו, ולי מכתשו וטוען משמעון דמי הכסף,

סעיף י"ז (ד"ח) תן לו ואני נותן ד'. כיון דנחסיא לישנא דאמר ליה ליתן לו מקבל עליו לשלם לו, הו"ל כאלו נתנו להלוה בשליחותו, וכאלו הוא קיבלו מיד המלוה ונתנו ליד הלוה. (רש"י) [רשב"ם ב"ב קע"ד ע"א ד"ה בר מתן]: סעיף י"ח (ד"ח) וכן נראה להורות.

ובמדרש סוף פרק גט פשוט [ב"ב סי' תרי"ג] כתב ב"ד"ה נלשון לעו, כל שאינו מזכיר לא לשון (הודאה) [*הלואה] ולא פרעון היו קבלן:

ע פ שלחן
רש"י
משנה
ד"א
ד"א פרי

להתנות ונראה לי להמלוה נשבע ונוטל).

טז מלוה שבא לגבות מהקבלן ואין שטר בידו וטען שאבד ולוה מודה שלא פרעו וקבלן

טוען שמה פרעך הלוה וקרא שטר חובו (ד"ח) יש מי שאומר שהדין עם הקבלן.

יז 'איזהו ערב ואיזהו קבלן אמר ליה 'ה'תן לו ואני נותן לך זה הוא קבלן 'ואם הוא לאחר מתן מעות יאמר מה שנתת לזה אני נותן לך 'והוא דקנו מיניה כמו שנתבאר.

יח 'אבל אם אמר ליה הלוה ואני ערב הלוה ואני פורע הלוה ואני חייב 'הלוה ואני נותן הלוה ואני קבלן תן לו ואני ערב [ד"ח] 'תן לו ואני פורע' תן לו ואני חייב ליתן לך 'ואפילו אמר [ד"ח] 'תן לו ואני קבלן כולם לשון ערבות הם. הגה (ד"ח) ויש אומרים דתן לו ואני קבלן הוא קבלן 'ואין וכן נראה להורות.

צינים ומקורות (ז) בציני הסמ"ע: עין ד"מ ס"ט. (ז) הסמ"ע בתשובה ח"ב סי' ס"ז. ד"מ ט"ו. (ז) הסמ"ע ב"ב פ"א ע"א מדפי הר"ף והרמב"ם פ"ה ממלוה ה"ה ד"מ י"ט. (ז) סוף סעיף (כ) י"ט, ורשב"ם ב"ב קע"ד ע"א ד"ה בר מתן והל"ש שם פ"י סי' מ"א. ד"מ ס"ט. (ז) תוספת מהרורית באה"צ.

ערך להם

סעיף י"ח בסופו. והיינו שטמא דאומר לו תן לו ואני חייב ליתן לך, הואיל והפסיק באמצע ואמר חייב, אע"פ שחייב ליתן לך, דרי זה ערב לבר.

באר הגולה

סעיף ט"ז פ. כן השיב הרשב"א [ח"ב סי' שס"ז]. ממדש סעיף י"ב. סעיף י"ז 3. פלוגתא דאמוראי שם [ב"ב קע"ד ע"א], ופסק הר"ף [שם פ"א ע"א מדפי הר"ף] כרצו, וכ"כ הרא"ש שם [פ"י סי' ט"א] והרמב"ם בפ"ה (תמלוה) דין ה' והטור סעיף י"ט. ק. טור שם, כ"כ בעל התרומות שער ל"ה [ח"א ס"ז]. ר. כ"כ בעל התרומות שם. סעיף י"ח ש. טור שם [סעיף י"ט] והרמב"ם שם [פכ"ה ממלוה ה"ה], וכרצו דאמר [ב"ב קע"ד ע"א] כולן לשון ערבות הן. ש"ק. כן הוא ברמב"ם ובעור שם, וכמה ה"ב משום דמשמע אני אפרע לך נשכילי אם לא יפרע הוא. מ. ברמב"ם שם. וכמה הרב המגיד שהוא כדעת ההלכות [פ"א ע"א מדפי הר"ף] שפסקו כרצו דהוא נכרח, וכן דעת האחרונים ז"ל, וכן עיקר. וכ"כ המוס' סוף דף קע"ג.

באר היטב

לה. להתנות. כתב הסמ"ע [סקל"ן], דלפי מה דכתב הטור והמחבר נראה סימן ק"ל, נטוען הלוה שכבר פרעו אינו חייב לערב כלום, ז"ל דהכי נמי קאמר [הבא], מדלא המנה אפסידא נפשית, ונר"ך הוא לשלם למלוה, והלוה אי"ל לשלם לו דענדו נאמן לומר שפרע כמ"ש שם, ע"כ. והש"ך [סקל"ן] כתב דכספר התרומות איתא ח"ל, ונאמנו כדור דקבלן לעולם לא משתעבד אלא כמה שהלוה משתעבד, ואם הלוה טוען פרעתי משמע הלוה ומפטר הקבלן כו'. וכ"כ בתשובה ראש"ש רש"י סי' כ"א. ועמ"ש נסיון פ"ג סעיף ג' דמשמע ג"כ הכי. גם בעל העיטור הביא דעות כזה ולא הכריע. לכן נ"ל דאין להוציא ממון מיד הקבלן. שוב ראיתי נכ"מ שלא כתב כן, ואילו ראה כל הך טוסקוס לא היה כתב כן, עכ"ל: סעיף ט"ז לה. שאומר. נ"ל דלכך כתב יש מי שאומר, כיון שהקבלן טוען שמה והלוה מודה שלא פרעו, אכל אם הלוה ג"כ אומר שפרעו, פשיטא ליה דפטור הקבלן. ועיין בתשובה רמ"א סי' פ"ט. ש"ך [סקל"ן]: סעיף י"ז לו. ואני נותן. כיון דנחסיא לישנא דא"ל ליתן לו מקבל עליו לשלם לו, הו"ל כאלו נתנו להלוה בשליחותו, וכאלו הוא קיבלו מיד המלוה ונתנו ליד הלוה. (רש"י) [רשב"ם ב"ב קע"ד ע"א ד"ה בר מתן]: סעיף י"ח לו. אבל. עיין בתשובה רמ"א סי' קל"א שאלה ד', ובתשובה מהרש"ם [ח"ב סי' קל"ט], ובתשובה מבי"ט (ח"א) [ח"ב סי' ק"צ (וח"צ) (וח"א) סי' ק"מ], ובתשובה ראש"ש סי' ס'. ש"ך [סקל"ן]: לה. להורות. נמדרש ס"פ ג"פ כתב דה"ה נלשון לעו כל שאינו מזכיר לא לשון (הודאה) [הלואה] ולא לשון פרעון היו קבלן, הניאו ג"כ בסמ"ע, וכן נ"ל עיקר נש"מ, וכן דעת הסמ"ג והגהה מיימוני. שם [ש"ך סקל"ן].

נמי קבלן, אבל אם הלוה אינו כאן, שעדיין לא נפטר הלוה מהחוב ע"פ הדין, לכן גם הקבלן לא מפטר, והיו כאומר איני יודע אם פרעתיך. ולפי דעת הרב המגיד היא דעת שלישית. דלהמרדכי [ב"ב סי' תרי"ג] בשם מהר"ם אפילו אם הלוה טוען פרעתי לא מפטר הקבלן. ולבעל התרומות והראב"ד אם הלוה טוען פרעתי, וה"ה אם מת הלוה, אינו יכול ליפרע מן הקבלן, אבל אם הלוה אינו כאן לא מפטר הקבלן. ולהרב המגיד גם אם הלוה אינו כאן יכול הקבלן לומר שמה פרעך הלוה. ולפ"ד, אף אם יש להסתפק בכונת בעל התרומות והראב"ד, כיון שלדעת המרדכי בשם

חידושי רעק"א

ולפחות דמי תלוי שהוא חלקו, ישנע ראונו שפרע דמי הכסף ויפטר שמעון. לדעתה דהכי מבר הכסף שפרענו כל הנמלא כמות מהם, עכ"ל:

אמרי ברוך

ג"כ אלא ויזכיר, הכי דעמו דאף אם אין הלוה רואה לשלם, מ"מ כיון שיש לו זכירות, גם הערב קבלן אינו מחויב אלא ויזכיר. ועיין גיטין דף מ"ט ע"ב [בחו"מ] ד"ה אלא למ"ד.

ביאור הגר"א

לפועלים שהרי המהוה אכל חנוני, ואע"פ שמכשירין זה א"ת זה גזין (מב"ח) [*מכילת הית] נשבעה, ח"ש ונראה לי כו'. אכל המ"מ [פכ"ד ממלוה ה"ה] ובעל התרומות [שער ל"ה ח"א סמ"ד] חולקים ע"י, וכן משמע בטו"ש רש"י סימן ק"ל, דלא דמי לשם, דשם הוא כנושא ונותן ביד, שהרי אין לחנוני על פועלים כלום וכן לפועלים על חנוני, ועיין ר"ף פסק המקבל [ב"מ ס"ח ע"א מדפי הר"ף], וכמ"ש ברש"י נ"מ [ג' ע"א] דחטוי אמר מאי אית לי גבי שכי' ושכיר אמר כו', משא"כ כאן: סעיף ט"ז מת. מלוה כו'. אפילו לספרת ההג"ה הנ"ל [סעיף ט"ז], וכמ"ש לעיל סימן מ"א סעיף ד' דאפילו נמוך הומן כיון דלית ליה שטרלא איתרע טענתיה: סעיף י"ח מט. ואפילו אמר כו'. שם [ב"ב קע"ד ע"א] כולן [לשון ערבות] כו': ג. ויש אומרים כו'. כמ"ש רש"י שם [ד"ה בר מתן] דנקט ואני נותן לרצותה:

פתחי תשובה

חולק רק היכא דהלוה טוען פרעתי, אבל באינו כאן סבירא ליה דמוציאין מן הקבלן. אך באמת הבאר היטב קיצר כאן בהעמקת לשון הש"ך, כי בש"ך ס"ק ל"ב איתא בזה"ל, והרב המגיד כתב שאפילו מן הקבלן אין נפרעין אלא בראיה ברורה אא"כ נשא ונתן ביד, וכ"כ בתשובת ר"א בן חיים ריש סי' כ"א, וכ"כ בהס"ח שער ל"ה ובאמת ברור דקבלן לעולם לא משתעבד אלא כו', עכ"ל. מבואר דהש"ך חולק, ומסכים לדעת הרב המגיד דאפילו אם הלוה אינו כאן אין נפרעין מן הקבלן, ומפרש גם דברי סה"ת כן [עין לעיל סעיף י"ב סק"ט הבאתי דברי הרב המגיד ולשון הבי"ח בזה באור]. ועיין בתשובת ושב הכהן סי' מ"ג שהאריך שם לבאר דברי סה"ת בטוב טעם, וכתב אחר זה וז"ל, והנה מדברי הש"ך ס"ק ל"ב נראה שפירש דברי בעל התרומות דס"ל דלא מיבעיא אם הלוה טוען פרעתי דמפטר הקבלן, אלא אפילו אם הלוה אינו כאן אין נפרעין מן הקבלן, וכמ"ש הרב המגיד להדיא. ולפ"ד נראה מכח הראיות שכתבתי, דס"ל לבעל התרומות ולהראב"ד, דוקא אם הלוה טוען פרעתי או שמת הלוה הוא דאינו יכול ליפרע מן הקבלן, אבל אם הלוה אינו כאן אינו יכול לטעון שמה פרעך הלוה [והחילוק בין מת הלוה ובין אינו כאן, כתב שם, לפי שהטעם אם הלוה בפנינו ואומר פרעתיך דמפטר הקבלן הוא, משום כיון דהדין נותן שהלוה פטור מהחוב איך אפשר לחייב את הקבלן כיון שהוא חוב אחד על שניהם, ולפי"ז ה"ה אם מת הלוה והדין שנפטר יתמי הלוה, מפטר

נמי קבלן, אבל אם הלוה אינו כאן, שעדיין לא נפטר הלוה מהחוב ע"פ הדין, לכן גם הקבלן לא מפטר, והיו כאומר איני יודע אם פרעתיך. ולפי דעת הרב המגיד היא דעת שלישית. דלהמרדכי [ב"ב סי' תרי"ג] בשם מהר"ם אפילו אם הלוה טוען פרעתי לא מפטר הקבלן. ולבעל התרומות והראב"ד אם הלוה טוען פרעתי, וה"ה אם מת הלוה, אינו יכול ליפרע מן הקבלן, אבל אם הלוה אינו כאן לא מפטר הקבלן. ולהרב המגיד גם אם הלוה אינו כאן יכול הקבלן לומר שמה פרעך הלוה. ולפ"ד, אף אם יש להסתפק בכונת בעל התרומות והראב"ד, כיון שלדעת המרדכי בשם

סעיף כ"א (פד) [ה] וכן הדין בשנים שנעשו אחראין "לזה" כו'. וזה נדעת הרמב"ם [פכ"ה ממלוה ה"י] דס"ל בשנים שערצו לאחד דיכול לגבות כולו מאחד מהן. ובטור [סעיף כ"ה] כתב שנים שנעשו אחראין "זה לזה", והוא אפי' שפיר גם לדעת הראב"ד [שם] וסיעתו דס"ל בשנים שערצו לאחד אינו גובה מאחד אלא החצי מכל אחד, אבל כשנעשו ערבים קבלנים אחד בעד השני מצי לגבות מאחד שירצה כולו לכו"ע, ועיין לקמן סימן קל"ז סעיף ג' שם כתב הפלוגמא. ועיין לעיל בסוף סימן ק"ו סעיף ט' בשני אחין שירשו וזה בעל חוב לגבות ממה שמכר האחד, שכתבו הטור [סעיף כ"ב-כ"ג] והמחבר ג"כ שהדין עמו: (פד) [ה] כו' אבל קב"ל שנשא כו'. וה"ה להעביר להיש מי שאומר שכתב המחבר לפני זה בסעיף י"ט, וק"ל. ומ"ש המחבר אינו יכול לגבות מהלקוחות, כ"כ ג"כ הטור [סעיף כ"ה] והוא מלשון בעל התרומות*, ולאו דוקא קאמר, דהא אפילו מצני חורין דהלוה ג"כ אינו יכול לגבות כיון דנשא ונתן ביד, וכמ"ש המחבר לפני זה בסעיף י"ט. אלא שמצני חורין דהלוה אין נפקא מינה, דהא אף אחר שיגבה מהקבלן הקבלן יחזור על הלוה ויגבה ממנו, משא"כ מהלקוחות דאין הקבלן יכול לחזור עליהן כ"כ עד שימסור לו המלוה השטר חוב דרך קנין שטרות וכמ"ש המחבר אחר

ראה פרישה
סעיף כ"ה

ואני חייב לך אין לשמעון על לוי כלום אפילו נתנם לו מידו לידו אלא על ראובן שאמר לו הלוה ובשליחותו של ראובן נתנם לו.

כא (טו) קבלן שלא נשא ונתן ביד ומכר הלוה כל נכסיו אף על פי שיש נכסים לקבלן אם ירצה המלוה לטרוף מלקוחות של לוי אינם יכולים לדחותו אצל בני חורין של קבלן ^{ה"י} וכן הדין בשנים שנעשו אחראים ^{ז"ה} לזה ומכר אחד מהם נכסיו ^{ה"ה} אבל קבלן שנשא ונתן ביד אינו יכול לגבות מהלקוחות של לוי אלא אם כן אין נכסים לקבלן.

כב (טז) הערב והקבלן אין טורפין ממשעבדי דלוה ^{ה"ה} עד שימסור לו המלוה שטר חוב ויקנהו לו דרך קנין שטרות כי היכי דלא ליהוי תביעה על פה. הגה (מח) מי שנדר שטר לחבירו שיערב צעדו אס קבל קנין ליתן לו שטר חייב כפי מה שקצב ואם לא קבל קנין אין צריך ליתן לו שטר צאמירה בעלמא.

צינונים ומקורות (טז) טור סעיף (כ"א) כ"ד-כ"ה נכס בעל התרומות שער ל"ה ח"א סמ"י. (טז) טור סימן ק"ל סעיף ה'. (מח) הרא"ש כלל סיד ס' ג"כ. ד"מ (כ"א) כ"ב וסימן קפ"ו סעיף י"ט. (6) במהדורות שב"ז ובעיקבותיה ממהדורות הרמב"א ואילך בשמטה מילת: לידו. (7) תוספת מהדורות באה"ג תנ"ח, וב"ה בטור.

זה בסעיף כ"ב ובסימן ק"ל [סעיף ד']*: סעיף כ"ב (פד) [ה] עד שימסור לו המלוה שטר חוב כו'. דין זה יתבאר בסימן ק"ל בסעיף ד', ע"ש: שם

ערך לחם

נמכרה העליה יכול לגבות מן הקבלן, ולא אפסיד שמעון אנפשיה מירי במה שכתב, אבל אם היה ערב לבד יכול לומר לשמעון את אפסדת אנפשיך במה ששלקת שעבודך מהעליה, שיש לך לתבוע את הלוה תחילה או לגבות מהלקוח. [ב"י מחדש כ' בשם הרשב"א ח"א סי' תתצ"ב]. שותף שאמר לחבירו פרע ואני אחיב לך חשטר לזמן פלוני, ואח"כ טען שצעה השיאו ואין כאן ערבות, הרי זה ערב, שכל שעושה מעשה על פי אחר חייב מדין ערב אותו אחר. [ב"י מחדש כ"א בשם הרשב"א ח"א סי' אק"י]. סעיף כ"ב. היה ערב לבד נוכח מהלקוחות קודם, וראי דהיה אפילו אמר שיפרע תחילה ממי שירצה. [ב"י מחדש י"ח בשם רבינו יוחנן נתיב ה']. ואין ציל כן, דלא גרעי לקוחות מכשהיו

סעיף כ' בסופו. יצא ערב למי שילוח את פלוני, ולא רצה אחד להלוותו או שהלוהו ופרע לו, כתב רשדים ז"ל (תרי"ט פ"י) שנסתלק שעבוד הערב, וצ"ע. סעיף כ"א בסופו. ערבות אינו דבר שלוקחין עליו שכר שיקנה באמירה, לפיכך הנודר לחבירו שכר כדי שיצא ערב בעדו, אם קנה ממנו בקנין סודר וזה, אם לאו אינו חייב לו כלום אעפ"י שיצא ערב בעדו על פי דבריו ותנאו, דדמי לסול דינר והעבירני. [ב"י סעיף כ"ד בשם שו"ת הרא"ש כלל סיד ט"ג]. ועיין סימן רס"ד [סעיף ד']. ראובן לזה משמעון ומשכנן לו עליה אחת ונעשה לו לוי קבלן, אח"כ מכר ראובן העליה ליהודה וכתב לו שמעון דין ודברים אין לי עמך, כיון שלוי הוא קבלן גובה ממנו, שהרי אפילו לא

באר הגולה

סעיף כ"א ו. טור סעיף כ"ד נכס בעל התרומות [שער ל"ה ח"א סמ"י], וכ"כ הג"י בסוף בתרא [פ"א ע"א מדפי הרי"ף] נכס המפרשים. ו. וביארו שם [בסוד ובסתימת], לפי שהשטות ביד המלוה לגבות מהלוה או מהקבלן מאחד מהן שירצה, והרי חל שעבודו על נכסי הלוה שמכר להם ועל נכסי הקבלן, לפיכך יכול לגבות מאחד מהם שירצה. פ. מוצא צמ"ש לעיל בסעיף י"ט. סעיף כ"ב ט. כ"כ הטור בסימן ק"ל [סעיף ה'] נכס ה"ר יונה, וכ"כ הר"ן [בחיזוקו כ"ב ל"ב ע"ב ד"ה ההוא ערבא] אעבדא דההוא ערבא וכי והא שטרא וכי [ב"ב דף ל"ב ע"ג]. י. אע"פ ששטר חוב יולא ממחתי ידי ערב, שהלוה לא נשתעבד בשטר זה לערב. וכ"כ הרשב"א [ב"ב ל"ב ע"ב ד"ה ההוא ערבא] נכס רבו ה"ר יונה [בעליות שם], וכ"כ בעל התרומות בשער ל"ה [ח"ב ס"ג]. כ. וביאר כי ערבות אינו דבר שלוקחין עליו שטר שיקנה צאמירה, והביא ראיה מבריתא היתה מעבורת לפניו ואמר טול דינר והעבירני וכו', ב"ק דף קט"ו ע"א, ע"ש.

באר היטב

נמכרה הרשב"א שהביא הב"י סעיף ט"ו, עכ"ל הש"ך [סקל"ט]. ועיין בסמ"ע [סקמ"ד] שדקדק מדברי הטור והמחבר שכללי גבית מלוה מהערב חמשה הן. ע"ש פרישתי: סעיף כ"א פג. אחראין. דכשנעשו ערבים קבלנים אחד בעד השני מצי לגבות כולו מאחד שירצה לכו"ע, ועיין לקמן סימן קל"ז סעיף ג'. ובסוף סימן ק"ו כתבו הטור והמחבר בשני אחין שירשו וזה בעל חוב לגבות ממה שמכר האחד, שהדין עמו. סמ"ע [סקמ"ה]: פד. קבלן. וה"ה לערב להי"א שכתבתי י"ט. ומ"ש המחבר מהלקוחות, הוא לא דוקא, דאפילו מצני חורין דהלוה אינו יכול לגבות דהא נשא ונתן

חידושי רעק"א

סעיף כ"ב הגה. אם קבל קנין. כ"ב, עיין שו"ע אה"ע סימן (ק' סעיף י"ז) [נכסיו סעיף י']. ובצ"ש שם ס"ק נ"ג: שם. אין צריך ליתן לו. כ"ב, בתשובת אור נעלם סי' מ"ו משונה מהגאון מה' יונתן וצ"ל דמוננו דרך קלוב שטר בעד ערבות ומהי כלל קנין, עיי"ש:

סימן קל סעיף א' אן בפני עדים. פירוש דכלל עדים כללו הכי אינו נאמן כמ"ש בסעיף ג'. מיהו עדים לאו דוקא קאמר, אלא הוא הדין אם כחז לו התקבלתי וכמ"ש בסעיף ג' ד', והוא הדין אם מודה לו הלוה שפרע: בן אם פרעו קודם שנודע בו. נפרשה [סעיף א'] כחכמי דנמלוה על פה איירי, דאילו היה שטר ביד המלוה, מחשכ נודע שלא פרעו וכמ"ש בסמ"ע קכ"ט סעיף ח' ע"ש. ומה שסיימו הטור והמחבר וכמזו ז"ל, בין שנחשד לו בשטר כו', לא קאי ארישא כי

התרומות ענמו ס"ל דגם בקבלן נאמן לומר פרעתי, וכמו שכתבתי לעיל סעיף ט"ו [סקל"ב] בשמ"ן. וז"ל דהרצ מיירי שהגויס דנין דדינינו, וא"כ לא נעשה קבלן עבורו, ודוק, וז"ע לרינא*. ועין בתשובת רשנ"א [ח"ב סי' קס"ב] שהביא ב"י סעיף ט"ז:

סימן קל

דין ערב שפרע למלוה כיצד נפרע מן הלוה

ובו י' סעיפים

א *ערב או קבלן שפרעו למלוה *בפני עדים *אם פרעו קודם שנודע אם פרעו הלוה *וטוען הלוה שכבר פרעו *אינו חייב לערב כלום אבל *אם פרעו *אחר שהביא המלוה ראיה

סימן קל (ו) בדיר: ח' סעיפים. וממהדרות הרמ"א ואילך: ז' סעיפים. וראה ש"ס 3.

לא קאי ארישא כי אם ארישא, ע"ש: ג' וטוען הלוה שכבר פרעו. פירוש, אפילו אין הלוה מביא ראיה שפרעו אלא שטוען כן, ומשום הכי נמי כתב, קודם שנודע *אם פרעו, ולא כתב קודם שנודע *שפרעו* וק"ל. דן אינו חייב *ערב בל"מ. בטור [סעיף א'] מקיים בטעמא וכתב ז"ל, שלא הרשעו לפרוע אלא כשאינו פרוע עדיין, ולא כשהוא פרוע. ומדכתב שלא הרשעו לפרוע, משמע

סימן קל סעיף א' אן אם פרעו קודם שנודע בו. נפרשה כחכמי דנמלוה על פה איירי, עכ"ל סמ"ע [סק"ב]. והכ"ח [סעיף א'] כתב דה"ה מלוה בשטר אם הלוה יכול לגרר שיש עליו תנאה, וק"ל: ב' וטוען הלוה שכבר פרעו. פירוש, אפילו אין הלוה מביא ראיה שפרעו אלא שטוען כן, עכ"ל סמ"ע [סק"ב]. וכן משמע ממה שכתב אחר"כ אצל אם פרעו אחר שהביא המלוה ראיה כו': ג' אינו חייב לערב בל"מ. עין בסמ"ע

סק"ד עד ומכאן קאם סמירה כו', ומיהו בסמוך בסעיף ג' מוכח דהאי שלא הרשעו לפרוע כו' אע"כ קאי כו'. *לא ידענא מה העיל בזה דמכל מקום מוכח דהקבלן פטור אם הלוה טוען שפרע, דאם אישא דחייב למה אינו חייב לו הלוה כלום, הלא יאמר *לו הקבלן אפילו אמה אומר בפני שפרעתי אני חייב לשלם. וגם לא מוכח מסעיף ג' מיד, דמה שכתב כאן שלא הרשעו לפרוע, *היינו משום דמיירי שהרשעו להיות ערב ולפרוע באופן המועיל, ואפילו הכי פטור הלוה משום שלא הרשעו לפרוע אלא כשאינו פרוע, ודוק:

דנהרשאמו תליא, דאם היה רוצה לא היה מוכרח לפרוע, דהיה יכול לומר דילמא כבר פרעך הלוה, דנמלוה על פה איירי וכמו שכתבתי [סק"א]. ומכאן קאם סמירה למה שכתב מור"ם בהג"ה בסמ"ע קכ"ט סעיף ט"ו דהקבלן אינו יכול לומר כן, והכא קאי הטור גם אקבלן. מיהו בסמוך בסעיף ג' מוכח דהאי שלא הרשעו לפרוע כו' אע"כ קאי ולא אקבלן, דכנגד קבלן היה לו לומר שלא הרשעו להיות קבלן בעדו*, ועיין מה שכתבתי שם בסמ"ע קכ"ט [סקל"ח] מזה: הן אחר שהביא המלוה ראיה שלא נפרע. הנעשה"ם [שער ל"ה ח"א סמ"ה]

מקיים בזה, ונמחיש דנין. עין פרישה [סוף סעיף א']:

ערך לחם

סימן קל סעיף א' אן אם פרע קודם וכו'. עיין סימן קל"א דין ד' ותראה דהכא בראיתיה ללוה במתא מיירי, ומיירי אפילו בשטר, ואפשר שאומרו בין שנתחייב לוה בשטר מהדר אסיפא ללמד שחייב הלוה לפרוע אפילו היתה מלוה ע"פ, אמנם השתא ברישא מיירי במלוה על פה, דאילו בשטר מה צריך עוד ראיה שלא פרע, וכן נראה מלשון כל הפוסקים דל, ועיין בארוך [כ"י סעיף א'] דברי הרמב"ם ובעל התרומות והפור דל.

כידו הנכסים שיכול ליפרע מן הערב. ועיין לעיל דין י"ד. האומר לחבירו זרוק מנה לים ואתחייב אני לך, הכריע רדב"ז דל סי' תשס"ה [בכח"י]. ולענין חק' ד' סי' ת"א [דפסור]. ועיין לפנינו סימן שי"א [סעיף י"י] ושי"פ [סעיף א'] ובמור אבה"ע סימן ל' [סעיף י"א]. האומר לחבירו תן דבר זה ואני ערב לך אם לא יכניסנו לך פלוני בחשבון, צריך להביא ראיה איך לא הכניסנו לו אותו פלוני בחשבון ואח"כ יפרע מזה, אם לא שפירש שיהא נאמן בדיבורו או בשבועתו.

[כ"י מחזור כ"ב בשם הראש כלל ע"ג סי' ד']

מורי ורבי

מ"מ אומר הלוה אתה פשעת שהיה לך להתנות עם המלוה שלא תצטרך לשלם כשאומר אני פרעתי: עוד שם. אחר שמביא המלוה ראיה שלא נפרע. פירוש, שהביא שטר שנכתב על ההלוואה, ואין לחוש שמא נתן שובר ללוה, דכתב ב"י סימן קכ"ט סעיף י"ד [ט"ז] דחששא רחוקה היא. ואע"ג דבסמוך [סעיף ג'] גבי ערב שחובע ללוה בשטר חוששין שמא פרע למלוה והחזירו וכו', שאני התם דאין השטר ביד המלוה ואינו ראיה לערב, משא"כ כאן שהמלוה חובע לערב:

סימן קל סעיף א' שכבר פרעו. היינו בע"פ אבל בשטר לא כמ"ש הסמ"ע ס"ק (א') [כ"ב], ואפילו יש ביד הלוה שובר, מ"מ עכ"פ הערב היה חייב כל זמן שהיה השטר ביד המלוה, ולא היה יכול לדחותו שמא יש שובר כמ"ש ב"י [ס"ס] [סימן קכ"ט סעיף ט"ו], וא"כ ודאי חייב הלוה לשלם לערב בזה וזה ברור*, ואף שיש מי שלא כתב כן: עוד שם. אינו חייב להערב כו'. אע"ג דהקבלן היה מוכרח לשלם למלוה אפילו כשאומר הלוה פרעתיך דאינו נאמן כמ"ש רמ"א סימן קכ"ט סעיף ט"ו,

סמ"ע
פרי"ק

שם
ס"א

ביאור הגר"א

סימן קל סעיף א' א. לשון הטור [סעיף א'] וכ"כ בעה"מ בשער ל"ה [ח"א סמ"ה]. וכתב הנ"י [שם] ופשוט הוא.

סימן קל סעיף א' א. ערב כו'. כמ"ש [כ"ב קצ"ד ע"א] והוא ערבה כו' מקמי כו' דלמיר כרי כו', ולמירין שם נ"ב א' כלום טענין לימתי כו': ב. אבל אם כו'. שם [קצ"ד ע"ב] איכא בינייהו בשחייב מודה. ואף נמלוה ע"פ, דאל"כ ה"ל יתומים גדולים איכא ביניהו* ועיין לעיל סימן ק"ח סעיף א' וסעיף ג':

באר היטב

קצ"ט, וא"כ דהאי חייב הלוה לשלם לערב בזה וזה ברור, עכ"ל: ג. וטוען. פירוש, אפילו אין הלוה מביא ראיה שפרעו אלא שטוען כן. סמ"ע [סק"ב]: ד. כלום. בטור אישא הטעם שלא הרשעו לפרוע אלא כשאינו פרוע עדיין, ולא כשהוא פרוע. ומדכתב שלא הרשעו משמע דנהרשאמו תליא, דאם היה רוצה לא היה מוכרח לפרוע, דיכול לומר שמא כבר פרעך הלוה, דנמלוה על פה איירי כמ"ש. ומהו יש קאם סמירה למ"ש הרמ"א בסמ"ע קכ"ט סעיף ט"ו דהקבלן אינו יכול לומר כן, והכא קאי גם אקבלן, עכ"ל הסמ"ע [סק"ד]. [וכמה שכתבתי בשמו בסמ"ע קכ"ט ס"ק ל"ד נמשכ זה, וכ"כ הט"ו כאן ע"ש]: ה. ראיה. [פירוש, שהביא שטר שנכתב על ההלוואה, ואין לחוש שמא נתן שובר ללוה, דחששא רחוקה היא, ואע"ג דבסמוך גבי ערב שחובע ללוה בשטר חוששין שמא פרע למלוה והחזירו ונפל כו', שאני התם דאין השטר ביד המלוה ואינו ראיה לערב, משא"כ כאן שהמלוה חובע לערב. ט"ו]:

כיד, אלא שגנני טורין דהלוה אין נפקא מינה, דהא אף אחר שיגבה מהקבלן חוזר הקבלן על הלוה לגבות ממנו, משא"כ מהלקוחות דאין יכול לחזור עליהן כ"כ עד שימסור לו המלוה השטר חוב דרך קנין שטרות, כמ"ש אחר זה ובסמ"ע ק"ל. שם [סמ"ע סקמ"ו]: **סימן קל סעיף א'** א. עדים. לאו דוקא קאמר, אלא הוא הדין אם כתב לו התקבלתי כמ"ש סעיף ג' ד', והיה אם מודה הלוה שפרע. סמ"ע [סק"א]: ב. שנודע. כתב הסמ"ע [סק"ב] דנמלוה על פה איירי, דאילו היה שטר ביד המלוה הו' ליה נודע שלא פרעו וכמ"ש בסמ"ע קכ"ט סעיף ח', ע"ש. ומה שסיימו הטור והמחבר בין שנחשד לו בשטר כו', לא קאי ארישא כי אם ארישא, עכ"ל סמ"ע [סק"ב]. והכ"ח [סק"א]. [והט"ו דה"ה מלוה בשטר אם הלוה יכול לגרר שיש עליו תנאה, עכ"ל סמ"ע [סק"א]. [והט"ו הסכים לדעת הסמ"ע, דהא אפילו יש ביד הלוה שובר מכל מקום הערב היה חייב כל זמן שהשטר ביד המלוה, ואינו יכול לדחותו שמא יש שובר כמ"ש הכ"י [סוף סימן

והצריך ה"ה ליתן לו כ"ו. פירוש, אפילו אם טען הלוה שפרע להמלוה אחר כ"ו, והוא אמנה דאפילו למ"ד הפורע חובו של חבירו חייב הלוה לשלם לו [אם לא נמוזות אשמן] וכדעת ר"ם [כתובות ק"ח א' תר"ה] חנן והטור וסיעתם וכמ"ס בסמן קכ"ח [סעיף א' ובסמ"ע סק"ג], מודים הכל דפטור כיון דפרע בלי ידיעתו והוא חזר ופרעו. קא משמע לן דערב שאני, דמחשכ כאלו פרעו גרשותו וכדמסיק בסעיף ב': סעיף ב' ז' אבל אם עמד מעצמו כו'.

מסוס קבלן נקט עמד מעצמו, דאילו דיקש ממנו להיות קבלן עזרוו חו לא היה מלך גס הרמז"ס [המובא בציונים אות א'] שילוחו לפרוע, וכדמסיק המחבר: הן ומ"ש ו"א הרשהו ה"ה פ"ד פ"ד. דאם הרשהו, אפילו לא נעשה ערב כלל הכי זה כמשלם חובו נצוויו דחייב לשלם לו אליבא דכו"ע, כי אין גראה לתקן בין הרשהו לשלם או דיקש ממנו שישלם, וק"ל: הן ו"א נמצאו ה"ה נכסים. על לא עמד עם הלוה בדיון קא, ור"ל לא מיעיף את אחר שכבר עמד המלוה עם הלוה דין לשלם לו ולא מנאו ה"ה ביד הלוה נכסים, דפשיטא דה"ה נריך (לפטר) [לחזור] ולשלם ככה"ג אפילו אם לא היה קבלן אלא ערב גרידא, וכדמסיק המחבר, דכיון דכבר עמד עם הלוה דין אין לו שום טענה למה שילם לו הערב, דהרי ודאי יחזור עליו ולמה ליה להמחין עד שירד המלוה עמו דדינא ודינא, אלא אפילו לא תבע להלוה להודיע את י"ש לו נכסים או אין לו, דככה"ג בערב גרידא פטור הלוה כדמסיק, מכל מקום בקבלן דהצריח ביד המלוה לתבוע הקבלן מיד, נריך הלוה לשלם לו אפילו פרעו מעצמו, וק"ל: ז' ואם עד ש"א עמד בדיון כו'. המ"מ [המובא בציונים אות ב'] כתב טעמו, משום דה"ל כפורע חובו של חבירו שלא מדעתו. וזהו לשיטת רמב"ם והמחבר דס"ל דככה"ג פטור כמ"ס בסמן קכ"ח [סעיף א'], ובפרישה [סוף סעיף א'] כתבתי דאפילו למ"ד חייב, דככה"ג פטור אם טוען הלוה דאח"כ חזר ופרעו ע"ש:

שלא נפרע כו' צריך הלוה ליתן לו כל מה שפרע בשבילו בין שנתחייב לזה למלוה בשטר בין שנתחייב לו בע"פ אפילו בלא עדים.

ב (ג) יש מי שאומר במה דברים אמורים כשאמר ליה הלוה בעת שנעשה לו ערב ערבני ושלם ז' אבל אם עמד מעצמו ונעשה לו ערב או קבלן וקדם ופרע למלוה ז' ולא הרשהו הלוה לפרוע אין הלוה חייב לשלם לו כלום ז' ואם אמר ליה הלוה הכנס קבלן בעבורי אף על פי שלא הרשהו לשלם אם עמד הקבלן ופרע מדעתו אפילו עד שלא עמד המלוה עם הלוה בדיון ז' ולא נמצאו לו נכסים חייב לשלם לו. אבל אם אמר ליה להכנס ערב ולא הרשהו לשלם אם משעמד המלוה עם הלוה בדיון ולא נמצאו לו נכסים פרע הערב ז' למלוה חייב הלוה לשלם לו ז' ואם עד שלא עמד

ציונים ומקורות: סימן קל (ב) טור סעיף ב' בסם הרמז"ס פכ"ו ממלוה ה"ה. (ג) המבד משנה שם מדיון [שון הרמז"ס, ד"מ ב']. (ד) בדפוסים ראשונים: ללוה, ותוקן במהדורות באה"ג.

אלא כ"ל דהטור חזר לשיטתו דס"ל לקמן [סעיף ג'] בערב שפרע למלוה והציא ראייה שפרעו, אינו יכול הלוה לטעון אח"כ פרעתיך, דשטר שביד הערב וראיה שפרע חסוב כמלוה בשטר, אם כן קמ"ל הכא דנריך הלוה לשלם לו. אבל באחר, היה הלוה יכול לטעון חורתי ופרעתיך, וכן הציא אח"כ [בסעיף ב'] דברי הרמז"ס והראב"ד לאורוי דלדעת הראב"ד באמר ליה ערבני והציא ראייה שפרע ולקח השטר, חייב לשלם לו ואינו יכול לומר פרעתיך. אבל להרמז"ס כיון שאין לו דין ערב אלא דין פורע חובו שלא מדעתו, אע"פ שהשטר בידו יכול לומר פרעתיך, כן כ"ל לדעת הטור ודוק: סעיף ב' ה' יש מי שאומר כו'. וכן דעת ר"י [במ"ש] נתיב ה', וכנס שכן דעת רב סעדיה גאון. עיין בתשובת מהרי"ט [ח"א סי' כה] דף ק"ס ובתשובת מהרש"ד [ח"א סי' ק"מ], ועיין בתשובת מהר"א [שון הרמז"ס, ד"מ ב']. ואם עד ש"א עמד בדיון. עיין בסמ"ע סק"י מ"ש ובפרישה כתבתי אפילו למ"ד חייב, דככה"ג פטור אם טוען הלוה דאח"כ חזר ופרעו ע"ש:

קכ"ב דף ק"ס ובתשובת מהרש"ד [ח"א סי' ק"מ], ועיין בתשובת מהר"א [שון הרמז"ס, ד"מ ב']. ואם עד ש"א עמד בדיון. עיין בסמ"ע סק"י מ"ש ובפרישה כתבתי אפילו למ"ד חייב, דככה"ג פטור אם טוען הלוה דאח"כ חזר ופרעו ע"ש:

סעיף ב'. ולא נמצאו לו נכסים. פירוש, שלא עמד עמו בדיון וחקרו ה"ד וראו שאין לו נכסים, אלא אפשר שיש לו נכסים דאין הערב משתעבד בו, עמ"ש סימן קכ"ט סעיף ח'.

באר הגולה

ב. וציאר שם [בבב"ח וכו'] הו"ל ובמלותיו נכנסו והוא הרשה אותם לפרעם אם לא יפרע הוא למלוה. סעיף ב' ג. לשון הרמז"ס בפכ"ו מהל' מלוה דין ו', והציאו הטור [סעיף ב']. ד. כ"כ הרב המגיד [שם] מדקדוק לשון רבינו. והטעם בזה, כיון שהוא נכנס קבלן מחמת דברי הלוה, והמלוה היה יכול למונעו ולנגשו מחילה, אם פרעו ולא המחין שיגסוהו הכי זה חזר וגובה מן הלוה. ה. גם זו שם [במ"מ] כפירוש דברי הרמז"ס שכתב שם, או שאמר לו הלוה ערבני ולא הרשהו שיתן, ופרע החוב, אין הלוה חייב לשלם לו כלום.

באר היטב

הי כפורע חובו שלא מדעתו, מ"מ כהא לא עדיף מאיש אחר, שהיה לו להודיע ללוה שפרע עבדו, ומיהי מימי היו ליה ללוה לאסוקי אדעתיה שפרעו, וכיון שלא הודיעו איזו דאפסיד אנפשיה כו' ע"ש. * מיהו יש לנתות ולומר מאחר שמייירי שאלה נמחייב בדיון, כמ"ס בזה"ש והציאו הסמ"ע סק"ה, א"כ הוה ליה ללוה לאסוקי אדעתיה שיבעט את הערב, ולא הוה ליה לפרוע עד שידיע להערב, וק"ל: סעיף ב' ה. ערבני. וכן דעת ר"י, וכנס שכן דעת רב סעדיה גאון. ועיין בתשובת מהרי"ט סי' קכ"ב ובתשובת מהרש"ד סי' ק"מ ובתשובת מהר"א ששן סי' קכ"ג. ש"ך [סעיף ב']:

נ"פ ח"י
וב"ה
בלמברג

תוס' ח"י
קצות"ח
סק"א
משה"א סק"י

נ"פ ח"י
בא"ה סק"י

וה"פ סק"י

ע"פ ש"ח
הפסוק

יא] שנכנס בערבות מאליו כו'. הראש"ד (המובא בציונים אות ג') סתם דבריו, והמ"מ פירש דבריו כמ"ש המחבר, אבל הכנה"ט [שער ל"ה ח"א סמ"ה] והטור [סעיף ב'] לא פירשוהו הכי, אלא דוקא כשא"ל ערבני דאז חייב אפילו פרע מעצמו עד שלא ירד המלוה עם הלוה לדון, ועיין פרישה [שם]: יב] דאין הערב

משתעבד אלא כו'. עיין בהג"ה נסיון קכ"ט סעיף ח' ובסמ"ע שם [סמ"ה], דהיינו דוקא היכא דגם הלוה נתחייב בדין אלא שאינו יכול לגבות ממנו דין כו', ע"ש: סעיף ג' יג] אפילו אם השט"ח בידו. בטור [סעיף ג'] ס"ס בטעמו וכתב ו"ל, שיכול לומר פרעתי למלוה והחזירו לי ונפל ממני ומאחתי, או לא פרעתי עדיין להמלוה ונפל ממני ומאחתי, או הפקידו בידו, או יכול לומר פרעתי כי אין שט"ח שצדו ראיה לעשות מלוה בשטר, עכ"ל הטור. ומ"מ מהני ליה כשכתב לו המלוה התקבלתי, דלא יכול הלוה לטעון כלום, אפילו פרעתי לך, דכיון דמייירי דידוע שנעשה ערב

וכדמסיק שם, וגם ידוע שפרע להמלוה ומסר השט"ח מידו ליד הערב לגבות בו, שהרי כתב לו התקבלתי, האמינו חכמים צוה להעביר והעמידוהו במקום המלוה, וכשם שלא היה הלוה נאמן לומר פרעתי להמלוה כל זמן ששט"ח בידו, כן אינו נאמן כשהוא גונגל נגד הערב, ומטעם זה ס"ל להרשב"ם [והוא הי"ט מי שאומר שכתב המחבר מיד אחר זה [סעיף ד'] ובציונים אות ד'], שטורף בו אפילו ממשעבדי, דהעמידוהו במקום המלוה מכל וכל. וזה נ"ל ברור בציאור דברי הטור והמחבר והרמב"ם והכנה"ט, ולא כמ"ש אצ"ע שושן [סעיף ג', קש"כ] שגם כשכתב לו התקבלתי לא מהני ליה אלא כשאין הלוה טוען פרעתי להערב. גם בסמוך בסעיף ד' כתב ו"ל, שאינו נאמן לומר פרעתי "להמלוה" כו'. דקדק וכתב למלוה, דאילו לערב כצדקא ליה דנאמן לומר פרעתי ע"ש, וזה אינו, וכ"כ המ"מ פכ"ו דמלוה [ה"ח] כהדיא בפשיטות בשם הרשב"א ע"ש, דעומד במקום המלוה ואינו נאמן לומר פרעתי, ועיין פרישה [סעיף ג'] ודרישה שכתבתי עוד כמה הוכחות מכמה מקומות לזה ודוק:

ז] שנכנס בערבות מאליו. הטור [סעיף ב'] והכנה"ט [שער מ"ד ח"א סמ"ה] כתבו דוקא כשא"ל ערבני או חייב אפילו פרע מעצמו עד שלא ירד המלוה עם הלוה לדון, אבל כשא"ל ערבני פטור, *וכן נ"ל עיקר, דגם ה"ה [המובא בציונים אות ג'] לא כתב כן אלא בלשון אפשר, ולא

שצוקין מאי דפשיטא ליה לכה"ט וטור בדעת הראש"ד, מכא מאי דמספקא ליה [לה"ה] להראש"ד. ועוד שהרי הרב המגיד עלמו הסכים להרמב"ם, וכן דעת הסמ"ג וכן דעת רבינו ירוחם נחבי ה' וכמנ שכן דעת רב סעדיה גאון ע"ש. גם ממ"ש צ"י סעיף ו' על דברי נמוקי יוסף משמע לנאורה כדעת צה"ט וטור בדעת הראש"ד ע"ש, וכן מוכח לפע"ד דעת רשב"ם [ב"ב] פרק חוקת הנמים דף ל"ב ע"ב [ד"ה דפרעתי] ובהרא"ש שם ס' י"ד ונמוקי יוסף [ט"ז ע"ב מרפי הרי"ף] גבי הוה ערבא, שפירשו שהיה קבלן, ע"ש דוק, וכן משמע בתשובת מצי"ט (ח"א) [ח"ב] ס"ס מ"ב ע"ש [קש"כ]: סעיף ג' ה] אפילו אם

השט"ח בידו. עיין בסמ"ע סק"ג עד כן נ"ל בציאור הטור והמחבר והכנה"ט, ולא כמ"ש צעיר שושן שגם כשכתב לו התקבלתי לא מהני כו', עכ"ל סמ"ע. אמר שכן מוכח בטור וצריכ"ס ס' חע"ח [קש"כ], אבל צה"ט לא מוכח מידי, ואדרבא משמע שם אפסא וכומו שאכתוב לקמן, וגם ברמב"ם ומחבר לא מוכח מידי ודוק. וגם מ"ש הסמ"ע, וכ"כ המ"מ פכ"ו דמלוה כהדיא בפשיטות כו', וכיון למגיד משנה שהביא לקמן סימן קל"א (ס"ג) *סק"ג. ולפע"ד אדרבא משמע משם להיפך, דדוקא כשכתב התקבלתי ונתן לו זכותו דהיינו שהקנה לו השטר כחתימה ומסירה באופן שנחבזר לעיל סימן (פ"ו) [*ס"ו], הא לאו הכי יכול לטעון פרעתי, והיינו דמסיים המ"מ ופשוט הוא דלא יגרע כח הערב מאינש נכרי דעלמא כו'. ואי בהתקבלתי לחוד ודאי לא סגי בליש נכרי דעלמא, אלא בקניית שטרות ממש. וכן פירש הכ"ח [סעיף ד'] דברי הר"ן שהביא הכ"י דדוקא כשכתב לו התקבלתי ונתן לו זכותו כחתימה ומסירה, והוא נכון. וכן משמע מדברי נמוקי יוסף פרק חוקת הנמים [ב"ב ט"ז ע"ב מרפי

תוס' סק"ג

מכתיב ובי"ב במ"ק

ע"פ מ"ק

ע"פ הבי"ד

ערך להם

סעיף ב' בסופו. אם (הלוח) *הקצוץ לא רצה לקבל הערב אין לו טענה נגדו אלא אי"כ נתרצה לו. [ב"י סעיף ב' בשם רבינו ירוחם נחבי ה']

טורי זהב

מיבעיא לן החם אי נאמן או לאו במאי דאמר לא שקלתינהו מינך פעם אחת, דהא כיון שאמר פרעתיך נאמן, ממילא השטר בטל, והו"ל אח"כ כתיביה בע"פ כמה שאמר הדרת ושקלתי מינא, אלא ודאי כיון (שיש) [*שכתב] לערב התקבלתי, אין הלוה יכול לומר לערב פרעתיך:

באר הגולה

ו. וביאר שם [במ"מ] הטעם, כיון שהמלוה לא היה יכול לגנושו אלא אחר העמדת הלוה בדיו, וזה קדם ופרעו, הרי דין הערב כדיו איש אחר שפרע חובו של חברו, שאינו חייב לשלם, כמ"ש לעיל סימן קכ"ח [סעיף א', ז]. טור [שם] בשם הראש"ד כהשגתו שם, וכפי שפירש הרב המגיד דבריו. סעיף ג' ת. שם [בסור] סעיף ג' וכ"כ צה"ט כשער ל"ה [ח"א סמ"ה], וכן כתב הרמב"ם בפכ"ו מהל' מלוה דין ו'. וכמנ הרב המגיד, זה מוסכם מן המפרשים ו"ל, וזו היא פשטה של ברייתא ערב שהיה יולא שטר חוב מתחת ידו אינו גובה [ב"ב] דף קע"ד ע"ב]. אע"פ שהיא מתפרשת ביחומים. וסיים הרמב"ם שם, שמה נפל השטר מיד המלוה ולא פרע זה כלום, וכ"כ הטור, ועוד טעמים אחרים.

באר היטב

ח. מאליו. הטור וכה"ט כתבו דוקא כשא"ל ערבני או חייב אפילו פרע מעצמו עד שלא ירד המלוה עם הלוה לדון, אבל כשא"ל ערבני פטור, וכן נ"ל עיקר, וכ"מ בתשובת מצי"ט (ח"א) [ח"ב] ס"ס מ"ב ע"ש. שם [ש"י סק"ז]: ב. לגבות. עיין סימן קכ"ט סעיף ח' בהג"ה ומ"מ שם, דהיינו דוקא היכא דגם הלוה נתחייב בדיו אלא שאינו יכול לגבות ממנו דין כו', ע"ש. סמ"ע [סק"ז]: סעיף ג' י. אפילו. ואם כתב לו המלוה התקבלתי, עיין בש"י [סק"ח] שהאריך בזה, ועיין בסמ"ע [סק"ג] ובצ"ח מ"ש ג"כ מה אם יכול הלוה לומר פרעתי להערב, ע"ש מה שחלקו צוה לריא:

ביאור הגר"א

ו. ויש כו'. כיון דאית ליה שעבוד עליה לא היה מדעתו, ועיין לעיל סימן קכ"ט סעיף א' בהג"ה. וכמנ צה"ט [שם סמ"ה] דאף לנכרז וזו נאמר לו ערבני: סעיף ג' ז. אין הערב כו'. שם [עיין באה"ג אות ח'] ערב שהיה כו'. ואע"ג דציונים אירי, ה"ה הלוה עלמו כנ"ל [סק"א] כלום טענין לימתי כו', אלא דמוקמי ביחומים מדקתני סתם אינו גובה, וללוה עלמו לא טענין ליה, וכ"ש לאוקימתא כשהיינו מודה דאין חילוק בין לזה ליחומים, ועיין חוס' שם [קע"ד ע"א] ד"ה ואם, ויש לדחות כו', והרא"ש שם פ"ג ס' י"ד והר"ר יונה כו'. ה. אפילו כו' ואם כו'. שם [ב"ב קע"ד ע"ב]:

פתרי תשובה

סימן קל סעיף ג' א. אפילו אם שטר החוב בידו. עיין בתשובות עבודת הגרשוני סימן ע' בענין ראובן שעשה איזה עסק עם שמעון, דהיינו ששמעון חייב את עצמו להמציא לראובן איזה סחורה, וראובן התחייב את עצמו לקבל הסחורות ולשלם תמורתן, והעמיד ראובן את לוי לערב קבלן בעדו נגד שמעון לשלם לו תמורת הסחורה, וראובן עשה שטר פיצוי ללוי לפצותו ולבאי כוחו שלא יהיה להם היזק וגרם היזק כו', גם נכתב בשטר פיצוי נאמנות כנהוג, וכל זמן ששטר פיצוי

הרי"ף ר"ה והא שטרא, וכן כתב ה"ח [שם] בשם חידושי רש"י פרק גט פשוט דהתקבלתי לחוד מני למימר פרעמך, ור"ל חידושי רמב"ן כי כן הוא שם [ב"ב קע"ד ע"ב ד"ה מקמי] [מיהו מ"ש ה"ח שם דעת המוספות ק, אינו מוכרח, ע"ש דוק]. וכן דעת מהרש"ל בתשובה סי' ז"ג [קש"ב] דאפילו ידוע שפרע הערב, יכול הלוה לומר לו פרעמך, והב"ח בסוף סימן ע"ז כתב עליו דלא דק, דהתקבלתי פשיטא דנוצה זו כמזכור להדיא בפרק גט פשוט דף קע"ד כו'. והוא לא דק וסותר דברי עזמזם שהביא כאן כמה פוסקים דקוצרים כמהרש"ל ומפרק גט פשוט אין ראיה, ד"ל דמ"ר נשקנה לו השטר וכמו שפירש הב"ח שער ל"ה ח"צ [ס"ג קש"ב] ושאר פוסקים, וכן משמע דמפרש ר"י [במ"שיר] נתיב כ"ו ח"ג. אי נמי התקבלתי דהתם פירוש שהלוה כתב לערב הריני כאלו התקבלתי ממך המעות כו', וכמו שפירשו בעל המאור [שם פ"א ע"ב מדפי הרי"ף] ותוספות שם [קע"ד ע"א ד"ה ואם] ורמב"ן סי' ס"ח, וכן פירש בתשובת רש"י [ח"א] סימן תפס"ח, הלכך נראה דלענין דינא המזכיר מחבירו עליו הראיה. שוב ראיתי ברבנו ירוחם [מ"שיר] נתיב ה' כתב להדיא דיכול לטעון פרעמך אפילו כתב לו התקבלתי, אם לא שהקנה לו כמחיצה ומסירה ע"ש. וכן ראיתי בתשובת מצי"ט [ח"צ] [ח"א] ס"ס ר"ך דף ק"ד ע"א [קש"ב] מסקי כן בשם הרשב"א בשם רבו ה"ר יונה ונשם הפוסקים, דדוקא כשכתב לו התקבלתי והקנה לו השטר כמחיצה ומסירה הוא דאילו יכול לומר פרעמך, אבל דהתקבלתי לחוד מני למימר פרעמך, ומסכים שם המצי"ט לדבריהם. ושוב מלאמי בתשובת מהר"א ששון סי' ע' שמפרש דברי הר"ן והמ"מ כמו שכתבתי, וס"ל לדינא דאע"ג שכתב לו התקבלתי יכול לטעון פרעמך ע"ש [קש"ב], וקרוז אלי לומר דגם ה"ר יונה דהר"א ש פרק חזקת הנשים [ס"י י"ד] *דכתב דהתקבלתי אינו יכול לטעון פרעמך מ"ר דהתקבלתי [נאלץ נטור אי אפשר לפרש כן, דא"כ למה כתב שר"ך שהזכיר הערבות בשטר, וגם למה כתב שאינו טורף ממשועבדים, הא פשיטא כיון שכתב לו התקבלתי דהיינו שהקנה לו כמחיצה ומסירה, אפילו היה אינש דעלמא שאינו ערב טורף ממשועבדים] *ונתן לו זכותו, וכמ"ש הרשב"א בשמו וק"ל צמזמן, וכן משמע מלשון שם שכתב דאם לא כן יכול הלוה לטעון כו', או שמה הוא מסר לך שטר זה ואין אחריות נקוט במסירה כו'. ולפ"ז אחי שפיר מה שכתב הר"א ש, וה"ר יונה פירש כו', כלומר דלפי פירוש ה"ר יונה אין צריך לומר שזכר הערבות בשטר, וכן משמע להדיא ברבנו ירוחם נתיב ה' דה"ר יונה מ"ר שכתב לו התקבלתי ונתן לו מחיצה ומסירה ע"ש [קש"ב]. רק מ"ש בר"י ופירש ה"ר יונה ט"ס הוא וז"ל וה"ר יונה פירש, ולא כהטור סימן זה וברמזו פרק חזקת

וכח"י

ההפסד

וחס"פ סק"ד
פ"ה"א סק"ה

הנשים, שהצין דגם לה"ר יונה ז"ל שזכר הערבות בשטר, ע"ש דוק. ומ"ש ה"ח [סעיף ד' ד"ה ויש] דה"ר יונה שכתב"ש י"ל דלא קאמר אלא שאינו יכול לטעון שמה לא פרעם למלוה, אבל אין הכי נמי דיכול לטעון פרעמך כו', לא עיין בש"ס ובהר"א ש כלל [רק צ"י שהביא בקיצור דברי הר"א ש בשם ה"ר יונה], דהא אימא התם דהלוה א"ל פרעמך ואינו נאמן ע"ש, אלא ודאי דכפירשמי דוק. ולפ"ז נ"ל ברור דה"ה כשמיא הערב עדים שפרע, *יכול הלוה לומר לערב פרעמך, דכיון דהתקבלתי יכול לטעון פרעמך, כל שכן בעדים, דהא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, והטור שכתב דאם מציא עדים שפרע אינו יכול לומר פרעמך, אלא לטעמים שכתב דהתקבלתי לחוד *אינו יכול לומר פרעמך. ואיפכא קשיא לי על עיר שזן דכיון דכתב דהתקבלתי לחוד יכול לומר פרעמך, אמאי כתב כמציא עדים שפרע כהטור, וכן להדיא בחידושי הרמב"ן פרק גט פשוט [ב"ב קע"ד ע"ב] דכדרי ח"ל שם, ומסתברא ודאי דעל כרחין מן היחומים קמני, דאילו מיניה, אי דליכא עדים דערב פרעיה למלוה, פשיטא דיכול היה לומר לו אני פרעמך, אי דליכא סהדי דערב פרעיה למלוה וידוע נמי דלוה לא פרעיה בזה הכי לערב, אמאי אינו גובה, וכן סיפא אם כתב לו התקבלתי, אמאי, לימא ליה הדרי ופרעמך דלאו מלוה בשטר היא לו, עכ"ל. וכן משמע מדברי הנמוקי יוסף פרק ג"פ [ב"ב פ"א ע"ב מדפי הרי"ף] בשם מורו הר"מ ומציאו צ"י סימן זה סעיף ז' ע"ש דוק. וכן מוכח לפע"ד בבב"ש שער ל"ה ח"א [סמ"ה] שכתב ח"ל, ואין צריך לומר שר"ך הערב להביא ראיה שפרע, אבל אם לא יציא ראיה או שטען הלוה פרעמך, נאמן, ואין שטר חוב שצידו ראיה כדי לעשות אותו מלוה בשטר, דקדמני ואם כתב לו התקבלתי ה"ז גובה ואי לא לא. והיה דחוקת הנשים [ב"ב ל"ב ע"ב] דקמני ההוא ערבא דפרעיה למלוה ואמר ליה ללוה הכי לי וזוי והא שטרא, א"ל פי' עם שטר התקבלתי, דאי לא, יכול לומר לו פרעמך, עכ"ל. הרי שכתב או שטען הלוה פרעמך כו', משמע דאע"פ שמיא ראיה יכול הלוה לטעון פרעמך, ומימי ראיה מדקמני בפרק ג"פ [שם קע"ד ע"ב] ואם כתב לו התקבלתי ה"ז גובה, והיינו כמו שכתב לקמן בח"צ [ס"ג], דהא דקמני בפרק ג"פ ואם כתב לו התקבלתי, פירוש שהקנה כמחיצה ומסירה, *הא לאו הכי אינו גובה (*אע"פ שדוע שלא פרע) והשטח אחי שפיר הא דקאמר והיה דחוקת הנשים כו', דהוה ליה לאוקמי ההיא דחוקת הנשים שהביא ראיה שפרע, אלא ודאי סבירא ליה דאפילו ראיה (לו) [*ל"א] מהני כשטען פרעמך, ומוכח מכאן דהתקבלתי לחוד לא מהני ויכול לומר פרעמך, דמה לי עדים או התקבלתי דוק:

ע"פ שולחן
הטהור
ומשה"א
סק"הע"פ משה"א
שם ובשולחן
הטהור: וא"לוחס"פ סק"ד
פ"ה"א סק"ה
ע"פ
משה"א
סק"ה
בשולחן
הטהור וב"ב
אפר"ס
אפר"ס שידוע
שפרע
ע"פ
משה"א

פתחי תשובה

[תהלים קמ"ד ז'-י"א] הפוצה את רוד עבדו כו' [שם שם י'], ממילא משמע שראובן התחייב את עצמו להציל את לוי מן שמעון שלא יוציא המעות ממנו, וע"ז קאי הנאמנות כו'. ולא נעלם מעיני מ"ש מהרש"ל בתשובה סי' צ"ג בענין שנים שלוו בשטר אחד והאחד פרע השטר והביאו בידי ותבע מחבירו חלקו, וזה השיב כבר שילמתי לך חלקי כדי שתשלם לו כל החוב, והשיב שהנתבע נשבע ונפטר. וא"כ יש מקום לומר גם בנידון דידן שהלוה נאמן לומר שכבר שילם להערב. אך באמת נהפוך הוא, משם ראיה שבנידון דידן אין הלוה נאמן, דהא מהרש"ל תלה טעמו שאינו יכול לומר שטרך בידי מאי בעי. חזא דשטרא היה אז עדיין ביד המלוה, ועוד, אף אם היה השטר ביד אחר, מ"מ כיון ששטר זה שבידו אין לו עליו שעבוד אלא שנשתעבדו שניהם כאחת, ע"ש באורך. אם כן בנידון דידן שלא שייכי הני ב' טעמים שהרי השטר הוא ביד הערב, וגם הוא שטר שעבוד מן הלוה לערב, ודאי אין הלוה נאמן לומר פרעתי מקודם. ולבד זה יש לפקפק בדברי מהרש"ל מה שמביא ראיה מבב"ש [כו' נע"י סמ"ע בס"י ע"ז סק"ז] ומה שכתבתי שם [סק"ז]. אך בנידון דידן גם מהרש"ל מודה שאין ראובן נאמן לומר פרעתי מקודם. ועל דבר מה שטוען עוד ראובן כיון שהיה לוי משותף עם שמעון יהיה השטר פיצוי בטל, אין לי פה להשיב לא לזכות ולא לחובה, כי לא נודע מה טעם נותן ראובן לדבריו למה הוא רוצה לבטל השטר פיצוי משום זה, כי מה יתן ומה יוסיף לו אם לא היה לוי משותף עם שמעון, עכ"ד ע"ש. ועיין בתשובות נ"ב תניינא (ח"מ) סי' י"ג מ"ש בזה:

אמר בר"ך

סימן קל ש"ך ס"ק ח'. מסיק כן בשם הרשב"א בשם רבו הרבנו יונה. נ"ב, מונח באכסית וקניט לנ"כ דף ל"ב ד"ה ההוא ערבא. שם. וקריב אלי לומר כו'. נ"ב, יענין תשובות היי"ש סי' תע"ח.

וואס כתב המלוח לערב קבלתי. עיין פרישה ודרישה שס הוכחתי דלא נענין שיכחז לו קיבלתי אלא כשאין להעבר עדים שפרע למלוח כו', אכל כשיש עדים שפרע להמלוח, והשטר חוז דמלוח בידו, האמינותו ג"כ והעמידוהו במקום המלוח, עכ"ל סמ"ע [סקי"ד], וכן מוכח בסמ"ע קל"ב סעיף ד' להדיא ע"ש, ועיין במשנה מהרש"ם [חרי"ם] סי' כ"ה [קס"ב]: סעיף ד' ב' בשבת לו קבלתי. עיין בסמ"ע סקט"ו עד וגרסה לחלק דשאי הכס [בסמ"ע קט"ו] דקנהו הלוקח בפירוש שלא באחריות כו'. והנ"ל [סעיף ד'] אינו מחלק בזה וס"ל כדעת מור"ם נד"מ בזה בלא טעם: (יא) ויש מי שאומר שאע"פ שכתב לו כו', וכן דעת בעה"מ שער ל"ה [ח"א סמ"ה] ורוב פוסקים ועיקר, וכ"ש לפי מה שהעליתי [ולעיל סקי"ה] דהלוח יכול לטעון פרעתי, א"כ פשיטא דאינו טורף לקוחות:

החוב בידו י"א וואס כתב המלוח לערב קבלתי ממך דמי החוב מהני ליה לגבות מהלוח וכגון שמפורש הערכות בשטר או שהלוח מודה בו דאל"כ 'מה אנו יודעים שהוא ערב.

ד כשכתב לו קבלתי ממך דמי החוב (י"א) יש מי שאומר דהוי כמלוח בשטר לטורף בו מלקוחות שקנו מהלוח (י"א) ויש מי שאומר

ציורים ומקורות (ד) טור סעיף ד' בשם רש"ם ב"ב קע"ד ע"א ד"ה דלהכי. (ה) שם בטור סעיף ה' בשם רש"ם וינה בעליות ל"ב קע"ד ע"ב. (4) במהדרות למברג: במה, ממה.

ידו ואם כתב המלוח לערב קבלתי. עיין פרישה [שם] ודרישה, שס הוכחתי דלא נענין שיכחז לו קיבלתי אלא כשאין להעבר עדים שפרע למלוח כו', אכל כשיש עדים שפרע להמלוח, והשטר חוז דמלוח בידו, האמינותו ג"כ והעמידוהו במקום המלוח, עכ"ל סמ"ע [סקי"ד], וכן מוכח בסמ"ע קל"ב סעיף ד' להדיא ע"ש, ועיין במשנה מהרש"ם [חרי"ם] סי' כ"ה [קס"ב]: סעיף ד' ב' בשבת לו קבלתי. עיין בסמ"ע סקט"ו עד וגרסה לחלק דשאי הכס [בסמ"ע קט"ו] דקנהו הלוקח בפירוש שלא באחריות כו'. והנ"ל [סעיף ד'] אינו מחלק בזה וס"ל כדעת מור"ם נד"מ בזה בלא טעם: (יא) ויש מי שאומר שאע"פ שכתב לו כו', וכן דעת בעה"מ שער ל"ה [ח"א סמ"ה] ורוב פוסקים ועיקר, וכ"ש לפי מה שהעליתי [ולעיל סקי"ה] דהלוח יכול לטעון פרעתי, א"כ פשיטא דאינו טורף לקוחות:

שדע שהמלוח יש לו שעבוד גם על שדהו שקנה מהלוח, משום הכי כח הטור שס דאם אין המלוח רוצה ליתן לו כח דאין ב"ד כופין אומר, משא"כ ערב דמחילה אדעתא דהכי נשעבד להמלוח בשביל הלוח, שכל יאמר לשלם בעדו יחזור על הלוח, אלא שהלוח יכול לטעון נגד הערב פרעתי או איך טעמים הנ"ל, בזה ודאי הנ"ל כופין המלוח להצילו ולכחז לו התקבלתי כדי להעמידו במקומו. ומה"ט נמי נראה דאף אם כבר פרע הערב להמלוח ולא התנה עמו שיכחז לו התקבלתי, יכול לכחז לו א"כ ומהני, כיון שהדין נותן שהערב חוזר על הלוח ודאי אדעתא דהכי פרע לו, וכאילו התנה עמו דמי, ומשום הכי לא אישחית בשום פוסק לכחז דגם התקבלתי לר"ך לכחז לו קודם הפרעון, וגם ביאור לשון התקבלתי משמע לעבר, שלאחר הפרעון כתב לו שכבר קיבל ממנו, דאל"כ ה"ל לתקן שיכחז לו המלוח אחר הפרעון ממנו, לשון דמשמעו להבא. ונראה דאפילו לרבינו יונה דמסתמא אדעתא דהכי פרע לו דלא שדי אינש וחי בכדי, וה"ל כשיש אחר שקונה מראובן השט"ם שיש לו על שמעון, דשם פשיטא דאף דכבר נתן לו דמי הקניה יכול ליתן לו כח א"כ, ויכחז לו כתב, קני נך איכו וכל שיעבדיה דאית ביה, כיון דודאי אדעתא דהכי נתן לו מעותיו, וה"ל הערב, והוי ליה כאילו התנה עמו בפירוש, ולא דמי ללוקח עם המוכר דסימן (ק"י) [קט"ו], דשם אין לומר דהוי ליה כאילו התנה, דאין בידו להטות כיון דקנהו בזהדי שלא באחריות. ועוד אי אומר, דדוקא בלוקח ומוכר ש"ך לומר שנמחל שעבדו, דשם נכתב השט"ם על הלוח ונכסיו, ומיד כשגובה מנכסיו הלוח הללו שצד לוקח נמחל שעבדו, משא"כ בנידון זה דהשט"ם נכתב על הלוח ונכסיו, וכשהמלוח גובה מהערב עדיין השט"ם נתקפו על הלוח

מור וזהב
גובה ממנו כלום באין לו עדים. אלא דכונת הטור בזה, דתחילה כתב באין עדים אינו גובה כלום אפילו בלא שום טענת פרעון, א"כ כתב דין אחר, אפילו אם השטר חוב כו', דהיינו בין ביש עדים שיש ללוח טענת פרעון, או באין עדים שיכול לומר לא פרעת עדיין למלוח, אינו גובה א"כ כתב התקבלתי, והשו"ע לא בא רק לומר שאין מן השטר חוב ראייה (מה) שפרע: סעיף ד'. כשכתב לו התקבלתי כו'. לענין התקבלתי אחר הפרעון שחולק הסמ"ע סקט"ו על רמ"א, אינו כדאי להכריע, אבל נראה עיקר כהרמ"א דהא התקבלתי במקום עדות הוא, ואחר פרעון אינו אלא כעד אחר, אלא צריך שיאמר לו כן בעודו עוסק בפרעון שיש השטר בידו, ויש ראייה מלשון הר"ן שמביא ב"י [סעיף ד'] וז"ל, שכתב לו התקבלתי ממך מעות ונתן לו זכותו, עכ"ל. משמע שבשעת אמירת התקבלתי עדיין יש זכות בידו וא"כ נתנו לו:

באר הגולה

ט. שם [בסור סעיף ד' ובבבבבב] וסוף הכרייתא שס. סעיף ד' ע"א. שם [בסור סעיף ד'] בשם הרש"ם שם [ב"ב קע"ד ע"ב ד"ה דלהכי], כנאן לא כתבו הפוסקים לר"ך לכחז מהלוח קודם הפרעון כמ"ש לעיל בסמ"ע קט"ו סעיף כ', דשאי הכס דקנהו הלוקח בפירוש שלא באחריות, משא"כ הכא גבי ערב דודאי אדעתא דהכי פרע לו וכאילו התנה דמי. סמ"ע [סקי"ד]. י. שם [בסור סעיף ה' בשם רש"ם וינה בעליות ל"ב קע"ד ע"א], ומבואר בזה שכתבתי לעיל סוף סימן קכ"ט [אות י"א], וכ"כ בעה"מ בשער ל"ה [ח"ב ס"ג]. עיין לעיל בסוף סימן קט"ו.

הרמב"ן [ב"ב קע"ד ע"ב] דכיתומים קטנים איירי, ופליגי אס חייב לבי גדלי, דרכ פפא סבר פריעת בעל חוב מלוח, וכיון דאינו פטורים עכשיו והוא קדם ופרע לזה לזכות במלוח ופטורים אף לבי גדלי, ורב הונא סבר כיון דקדם ופרע נעשים מלוח ע"פ וגי"כ פטורים אף לבי גדלי, ואיכא ביניהם בשחיז כו', מייחזי ערב כו' ה"ו גובה, ר"ל לבי גדלי, בשלמא לרב הונא כיון שכתב התקבלתי אינו נאמן לומר פרעתי, הלוח, וכן היחומים דכלום טענין כו' כנ"ל [ס"ק א-ד], אלא כו' להכי כו' אדעתא למימבעניהו ליחמי, ולא שרצה לפרוע חוב אביהם:

באר היטב

יא. קבלתי. ואם יש עדים להעבר שפרע למלוח והשט"ם דמלוח בידו, א"כ שם כתב לו קיבלתי, האמינותו והעמידוהו במקום המלוח, כיון שדוע שנעשה ערב, עכ"ל

ביאור הגר"א

ט. ובגון. הרא"ש שם [פ"ג סי' י"ד]: דאל"כ מה כו'. והוי פורע חובו שלא מדעתו כנ"ל [ס"ק ג-ה], וטוענין ליחומים כמ"ש בפ"ב שם [כ"ג א']: סעיף ד' יא. כשכתב לו כו'. כמ"ש רש"ם שם [עין באה"ט אות ט"ז] ד"ה דלהכי כו'. והרש"ם אינו גורס כנ"ל בשלמא כו' בשחיז מודה, וכן רוב המפרשים אינו גורסין כנ"ל בשחיז מודה: יב. ויש מי כו'. עיין מוס' שם ד"ה הנ"ל [ב"ב קע"ד ע"א ד"ה ואם] שהקשו על רש"ם דהא אף מלוח בשטר אינו גובה מיחומים קטנים ע"ש. ופירש הרא"ש [ד"ה וא"כ המוכר בבבבבב שער ל"ב ח"ב ס"א] דכיתומים גדולים איירי, והקשו עליו [הראב"ד, הובא בבבבבב שם] ה"לן ש"ך יתמי לאו בני כו'. אכל הוא מפרש כפירוש הרמב"ן [ב"ב קע"ד ע"ב] דכיתומים קטנים איירי, ופליגי אס חייב לבי גדלי, דרכ פפא סבר פריעת בעל חוב מלוח, וכיון דאינו פטורים עכשיו והוא קדם ופרע לזה לזכות במלוח ופטורים אף לבי גדלי, ורב הונא סבר כיון דקדם ופרע נעשים מלוח ע"פ וגי"כ פטורים אף לבי גדלי, ואיכא ביניהם בשחיז כו', מייחזי ערב כו' ה"ו גובה, ר"ל לבי גדלי, בשלמא לרב הונא כיון שכתב התקבלתי אינו נאמן לומר פרעתי, הלוח, וכן היחומים דכלום טענין כו' כנ"ל [ס"ק א-ד], אלא כו' להכי כו' אדעתא למימבעניהו ליחמי, ולא שרצה לפרוע חוב אביהם:

יא. קבלתי. ואם יש עדים להעבר שפרע למלוח והשט"ם דמלוח בידו, א"כ שם כתב לו קיבלתי, האמינותו והעמידוהו במקום המלוח, כיון שדוע שנעשה ערב, עכ"ל

סעיף ה' יב' ולא ביקש ממנו השומר. כאן לא כתב המחבר דהיינו דוקא דהזכיר לו הלוה ליקח השטר כמ"ש בסמ"ח סעיף א', כיון דידע הערב בעצמו שהלוה לו בשטר ושטר חוב עדיין ביד המלוה, עכ"ל סמ"ע [סקט"ו]. ואע"ג דכתב הכנה"ט שער נ' [ח"ג ס"א] ומצינו

ב"י ר"ס סימן נ"ח [סעיף ב'] דלף שהזכיר לו השטר פטור כל שלא אל"כ בפירוש שיקח השטר, ערב שאני, כיון שהוא נותן המעות שלו ולחזור ולמכור את הלוה, לא הוה ליה לימן בלא שטר, *ואינו יכול להוציא (מהמלוה) [מ"הלה] בלא שטר, כן נלפע"ד: סעיף ו' יג' וקדם הערב ופרע. מ"י שידוע שפרע, כגון שיש עדים, *או שכח לו המלוה המקבל, דאל"כ אפילו מן הלוה גופיה אינו גובה, ח"ש מור"ס אה"כ אפילו ביומנים גדולים ונדון שנבאר סעיף ג' כו', ר"ל שידוע בעדים שפרע או שכח לו המקבל: יד' קודם שידוע את הדיורשים. דאם היה מודיעם היה גובה מהם אם הם גדולים. ולדברי מור"ס שפרעם שהם קטנים, הוא הדין אפילו הודיעם לא היה המלוה או הערב גובה מהם, ואפ"ה היה המלוה גובה מהערב כדלעיל סימן ק"י סעיף ג', אלא דאם הודיעם שמה היו פורעים מעצמם, וכ"כ המוס' [ב"ב] פרק ג"פ ר"ש דף קע"ד נד"ה מקמין:

שאף על פי שכתב לו כן לא מהני אלא לגבי הלוה בעצמו שאינו נאמן לומר פרעתי אבל אינו יכול לגבות ממשעבדי שמכר הלוה עד שימסור לו המלוה השטר חוב ויקננו לו דרך קנין שטרות שלא תהא תביעתו תביעה על פה *והוא הדין אם כתב הלוה לערב כשהכניסו ערב הריני משעבד עצמי ונכסי מעכשיו שכל זמן שתפרע אותו חוב שנעשית עליו ערב לפלוני המלוה כאילו קבלתי המעות ממך הרי זה גובה מהלקוחות ומיתומים גדולים שאין לך מלוה בשטר גדולה מזו.

ה' ערב שפרע למלוה י"ז ולא בקש ממנו השטר *אין הלוה חייב כלום לשלם לו מה שפרע בשבילו *שהרי פשע במה שהניח השטר ביד המלוה.

ו' מת הלוה י"קדם הערב ופרע החוב י"קודם שידוע את הדיורשים אם נודע לנו שלא פרע הלוה שטר חובו קודם *שימות כגון שהודה בו קודם *שמת או שנידוהו ומת בנידויו או שלא הגיע זמן המלוה ליגבות הרי זה י"חזור וגובה מהדיורשים כל מה שפרע.

צינוע ומקורות ו' *טור סעיף ו' מנעל הפרומה שער ל"ה ח"ב ס"ה. ז' ועין לעיל סימן נ"ח סוף סעיף א'. ב' כ"ה ב"ר וכו' ברמב"ם, במהדורות הסמ"ע ועוד: שמת. 6' תוספת מהדורות הסמ"ע.

ערך לחם

הודיעו כיון שאמר לו בשעת הערבות ערבני ושלם, ועיין דין א' ב'. וב"י סעיף ד' בשם הג"ה ב"ב פ"א ע"ב מדפי הר"ף. כפו ביד את הערב לפרוע או שהיתה עליו שבוטח לפרוע החוב, הרי זה גובה מן היתומים אעפ"י שלא הודיעם, כיון שלא פרע מעצמו אלא בעל כרחו. לא החמירו בהודעה זו שתהיה בפני עדים, אלא כיון שנחפרם הדבר הרבה, או שפרע בביד דאית ליה קלא, הרי זה כאלו הודיעם. [ב"י סוף סעיף ד' בשם הרמב"א בתשובה סי' ס"ה].

ביאור הגר"א

יג' וה"ה אם כו'. עיין מוס' הג"ל [סקי"ב] והיה נראה לפרש כו', ע"ש, שדחקו עמלן דלף ליחומים קטנים מוקדש כה"ג, וקשה סוגיא דעירובין [ב"ב ע"ב] דהוה מצי לאוקמי כה"ג, אצל לפירוש הראש"ד והרמב"ן נישא דמ"י ל"י גדלו וכפירושם כ"ל [סקי"ב] ח"ש [המחבר], ומיתומים גדולים כו'. ואמר מהלקוחות, כמ"ש מוס' שם בשם ר"מ, וכן גרס ר"ח כו' דהו' כשער, וכפירושם דהלוה שיעבד עצמו להערב, אצל ברישא שכח המלוה המקבל ודאי לא הו' כשטר, כמו שהקשו המוס' שם ועוד מצי משי כו' מה יס לו כו'. אצל הרמב"ן [ב"ב שם] הקשה דהא נחוספתא [ב"ב פ"א ה"ח] מניח כהדיא שכח בע"מ המקבל ופירש כ"ל, ח"ש לעיל שכח לו קיבלתי כו', אצל נחום פירשו המוספתא שם דנע"מ ליה לכתוב כו' ע"ש: סעיף ה' יד' ערב שפרע כו'. כמ"ש בכתובות פ"ה א', לענין שלמי שלמי כו', ואע"ג דאם לא הזכיר לו ליקחת השטר פטור כמ"ש ר"ף [שם מ"ב ע"ב מדפי הר"ף] ומוס' שם

ונכסיו לחזור הערב ולגבות בו ממנו או מהלקוחות שלקחו ממנו, וכו' שחילקנו גם כזה בסמ"ח ע"ז [סקי"ב] דדין אם מחל המלוה לאחר מן הלווין או לאחר מן הערבין ע"ש, וכן במקומות אחרים, ודוק: סעיף ה' יז' ולא בקש ממנו השומר. כאן לא כתב המחבר דהיינו דוקא דהזכיר לו הלוה ליקחת השטר כמ"ש בסמ"ח נ"ח סעיף א', כיון דידע הערב בעצמו שהלוה לו בשטר, ושטר חוב עדיין ביד המלוה: סעיף ו' יז' חזור וגובה מהדיורשים כו'. הטור [סעיף ו'] סיים בזה וז"ל, ואם אין שם אחד מהג' דרכים אינו חוזר עליהן, עכ"ל. והמחבר תפס לשון הרמב"ם [פכ"ו ממלוה ה"ן] והוא קיל, משום דכתב שם לפני זה דאפילו מי הלוה ופרע הערב עד שלא יצו הלוה, אין נריך לשלמו וכנ"ל, וכ"ש כשמת בלא יגבה אה"כ יש א' מג' דרכים הנ"ל*. ודין זה אימא בגמ' [ב"ב קע"ד ע"ב], וס"ל להרמב"ם דא"י דין דיורשים גדולים או קטנים, דניש אחד מג' דרכים הנ"ל גוזין אפילו מהקטנים ואפילו אין שטרם בידו וכמ"ש לעיל סימן ק"ח [סעיף ג'] וק"י [סעיף א'], ואם אין אחד מג' דרכים הנ"ל אין גוזין אפילו מהגדולים אפילו יש שטרם בידו, דכיון דאיכא ריעותא לפנינו בלא הוה ליה לפרוע עד שידועו מחילה ליורשים, אמרין ודאי נכרי תפסיק (*המלוה ל) אפי' היורשים [*להערב] כשהגיע זמנו לפרע, ומשום הכי כתב מור"ס בהג"ה על זה דיש מולקין בגדולים וק"ל, ועיין דרישה שהארכתי בזה:

ששה"ח
ס"ד

*ע"פ כתיב
הש"ר ושלח
תהוה וכו'
אפר"ס הלכות
א"כ הנה
ישי"ר כתיב
מכתי"י הש"ר

באר הגולה

סעיף ו' בסופו. אין שם אחד מאלו הדרכים הפסיד הערב מה שנתן, דכיון שפרע בלא הודעה חיישינן שמה התפסיד אביהם צורות, ולפיכך אפילו היתה מלוה בשטר אינו חוזר על היורשים אפילו הם גדולים. [ב"י סעיף ד' בדעת הרמב"ם פכ"ו ממלוה ה"ן]. ורא' שאם היו גדולים חוזר ונפרע מהם אם היתה מלוה בשטר. [טור סעיף ד']. קדם הערב ופרע קודם זמנו ולא הודיע את הלוה, הרי זה גובה מהלוה כשיגיע הזמן ולא הפסיד מפני שלא

שפרע כו'. כמ"ש בכתובות פ"ה א', לענין שלמי שלמי כו', ואע"ג דאם לא הזכיר לו ליקחת השטר פטור כמ"ש ר"ף [שם מ"ב ע"ב מדפי הר"ף] ומוס' שם

באר היטב

שלו ולחזור ולמכור את הלוה, לא ה"ל לימן בלא שטר, ואינו יכול להוציא מהלוה בלא שטר. שם [ש"ך סקי"ב]: סעיף ו' יד' שידוע. דאם היה מודיעם היה גובה מהם אם הם גדולים, ולהרמ"א דמפרש שהם קטנים, ה"ה אפילו הודיעם לא היה גובה מהם, ואפילו הכי היה המלוה גובה מהערב כמ"ש בסמ"ח נ"ח סעיף ג', אלא דאם הודיעם שמה היו פורעים מעצמם, וכ"כ המוס' פרק ג"פ ר"ש דף קע"ד. שם [ש"ך סקי"ד]:

אמרי ברוך

שלא אמר ליה שקול שטרך פטור, דמצי למימר פטור הייתי שמוע על פה היה לו עליו כיון שלא הודיע לו המשלם והיה פטור שכל אמינו היה פטור כו', י"ע. הרי למחור

סעיף ד' יב'. בעצמו. וכן דעת בעה"מ ורוב הפוסקים ועיקר, וכ"ש למה שהעלינו דהלוה יכול לענין פרעמך א"כ פשיטא דאית טורף לקוחות. שם [ש"ך סקי"א]: סעיף ה' יג' שהזכיר. כאן לא כתב המחבר דדוקא דהזכיר לו הלוה ליקחת השטר כמ"ש בסמ"ח נ"ח סעיף א', כיון דידע הערב שהלוה לו בשטר והשטר עדיין ביד המלוה, עכ"ל הסמ"ע [סקט"ו]. ואע"ג דכתב בעה"מ ומצינו ב"י שם דלף שהזכיר לו השטר פטור כל שלא אל"כ בפירוש שיקח השטר, ערב שאני, שהוא נותן המעות

ש"ך ס"ק י"ב. ומצינו ב"י ר"ס ב"ה כו'. נ"ב, יענין כנ"ל, אצל כהנ"ט שפירשתי איתא בזה"ל, אצל א' לא אמר ליה שקול שטרך כלל אע"פ שהודיע שחוב בשטר היה לו עליו, כ"ו

*פסוקה"ח
סעי' משה"א
סעי'
פ"פ
מהדורת ת"ב

מכתי"י וכו'
הג"ה השולחן
הטהור וה"ד
אפר"ס

ע"י פ"ג

ש"ך כתיב
ע"י כהנ"ט
מ"י (מ"ז)
[ח"א] פ"י
ש"ל [סקי"ב]